

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรและระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่ยึดถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์คงค้างในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพกำไร
2. เทคนิคในการวิเคราะห์คุณภาพกำไร
3. การประเมินคุณภาพกำไร
4. อัตราส่วนเฉลี่ยอุตสาหกรรม
5. ประสิทธิภาพการดำเนินงาน
6. นโยบายการบัญชี
7. เกณฑ์คงค้าง
8. งบการเงิน
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพกำไร

ผู้วิเคราะห์หลายคนมองว่าคุณภาพกำไรอาจวัดจากควมมีเสถียรภาพโดยรวมของกำไรที่เกิดขึ้นนั้น คือกำไรที่มีคุณภาพจะสะท้อนให้เห็นในแง่ของกำไรที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ในขณะที่ผู้วิเคราะห์บางคนมองว่าคุณภาพกำไรในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างกำไรกับผลตอบแทนของตลาด (Market returns) ภายใต้แนวคิดนี้ยิ่งกำไรมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนของตลาดไปในทางเดียวกันมากขึ้นเท่าไร กำไรก็ยิ่งมีคุณภาพมากขึ้นเท่านั้น (วรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2549)

คุณภาพกำไรเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงปี ค.ศ. 1930 โดยมีวิวัฒนาการมาจากแนวคิดการวิเคราะห์ขั้นพื้นฐานที่ต้องการค้นหาว่าหลักทรัพย์ใดเป็นหลักทรัพย์ที่มีมูลค่าสูง หรือต่ำกว่ามูลค่าที่แท้จริง (Intrinsic Value) มูลค่าที่แท้จริงของหลักทรัพย์ตามแนวคิดนี้จะสามารถตรวจสอบยืนยันได้จากการวิเคราะห์งบการเงินของกิจการอย่างละเอียด เพื่อค้นหาข้อมูลที่จะ

บ่งชี้ว่าหลักทรัพย์ที่ซื้อขายกันนี้ มีการซื้อขายในราคาที่สูงหรือต่ำกว่ามูลค่าตลาดในขณะนั้น (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543) ในประเทศสหรัฐอเมริกา แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพกำไรเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในช่วงปี ค.ศ.1970 Ayres (1994 อ้างถึงใน วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543) หนึ่งในบรรดาผู้สนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพกำไรที่เป็นที่รู้จักกันดีคือ Thornton L. O'Glove (1987 อ้างถึงใน วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543) ซึ่งได้ทำการตีพิมพ์หนังสือขึ้นเล่มหนึ่งชื่อว่า "Quality of Earnings" เพื่อให้ข้อแนะนำแก่ผู้ลงทุนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของกำไร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการประเมินระดับของความเสี่ยงสภาพของตัวเลขกำไรที่แต่ละกิจการจัดทำขึ้น

คุณภาพกำไรเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เพราะหากกิจการใดมีคุณภาพกำไรสูงจะทำให้มีความเสี่ยงน้อยกว่ากิจการที่มีคุณภาพกำไรต่ำ เพราะกิจการเหล่านี้ต้องจัดทำตัวเลขกำไรด้วยความรอบคอบ เพื่อไม่ต้องการให้เกิดความเสี่ยงในด้านอื่น ๆ ที่จะตามมา กิจการที่มีกำไรที่มีคุณภาพมักจะมีอัตราส่วนราคาหุ้นต่อกำไรสูงกว่ากิจการที่มีคุณภาพกำไรต่ำ กล่าวคือ ยิ่งอัตราส่วนราคาหุ้นต่อกำไรสูงขึ้นเท่าไร ยิ่งสะท้อนว่ากิจการมีความเสี่ยงต่ำเท่านั้น (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543) ดังนั้น จึงควรทำความเข้าใจกับคุณภาพกำไรในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ความหมายของคุณภาพกำไร

วรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2543 : 101) กล่าวว่าคุณภาพกำไร หมายถึงระดับของความระมัดระวังที่อยู่เบื้องหลังการจัดทำตัวเลขกำไรของบริษัท

Stickney (1996 อ้างถึงในวรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543) ได้ให้นิยามของคุณภาพกำไรว่า คุณภาพกำไร หมายถึง ความสามารถของกำไรในการสะท้อนกระแสเงินสดที่อยู่เบื้องหลังการเกิดกำไร ตัวเลขกำไรใดก็ตามที่จำเป็นต้องอาศัยการประมาณที่ซับซ้อนกว่าจะได้มาซึ่งตัวเลขกระแสเงินสดในอนาคตจะถือว่ากำไรนั้นมีคุณภาพต่ำ ในขณะที่กำไรของกิจการก็ตามที่ช่วงเวลาของการเกิดกำไรสอดคล้องพอดีกับช่วงเวลาของการเกิดกระแสเงินสดจะถือเป็นกำไรที่มีคุณภาพในความหมายนี้

Schroeder (1995 อ้างถึงในวรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543) ได้ให้นิยามของคุณภาพกำไรว่า คุณภาพกำไร หมายถึง ระดับของความสัมพันธ์ระหว่างกำไรทางบัญชี (Accounting income) กับกำไรในเชิงเศรษฐกิจ (Economic income) ของกิจการ

ศรัณยา เชนสุวรรณ (2548 : 23) ได้ให้ความหมายของคุณภาพกำไรว่า คุณภาพกำไร หมายถึง กำไรที่เกิดจากการดำเนินงานตามปกติ สามารถเปลี่ยนมาเป็นเงินสดที่เพียงพอต่อการดำเนินงาน และเป็นกำไรที่ได้มาจากรายได้ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ซึ่งกำไรที่แท้จริงหรือกำไรที่มีคุณภาพ จึงเป็นจำนวนที่อยู่ระหว่างกำไรสุทธิทางบัญชีกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานหักด้วยรายการที่เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้งหรือรายการพิเศษ

วรภพ เสือพลาย (2554 : 7) ได้ให้นิยามของคุณภาพกำไรไว้ว่า คุณภาพกำไร หมายถึง กำไรที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามปกติ สามารถเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสดที่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแทนสินทรัพย์ที่เสื่อมค่าได้ และเป็นกำไรที่มาจากรายได้ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ รวมทั้งกิจกรรมที่มีนัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกำไรหรือระดับความระมัดระวังที่อยู่เบื้องหลังการจัดทำตัวเลขกำไรของบริษัท

สรุปได้ว่า คุณภาพกำไร หมายถึง กำไรสุทธิที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการที่สามารถแปลงกลับมาเป็นกำไรที่เป็นตัวเงินสดเงินสด ซึ่งกำไรที่มีคุณภาพนั้นจึงมีจำนวนระหว่างกำไรสุทธิจากการดำเนินงานกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานนั่นเอง

วรศักดิ์ ทูมมานนท์ (2543 : 97 อ้างถึงใน ศรัณยา เชนสุวรรณ, 2548) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับคุณภาพกำไรว่า คุณภาพกำไรมีคำนิยามที่แตกต่างกันตามมุมมองของผู้วิเคราะห์แต่ละคน ซึ่งไม่มีคำจำกัดความที่แน่นอน การวิเคราะห์คุณภาพกำไรแต่ละวิธีจะสะท้อนถึงความเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้วิเคราะห์ ซึ่งนักลงทุนมีมุมมองต่อคุณภาพกำไรแตกต่างกันดังนี้

1. คุณภาพกำไรในมุมมองของความเบี่ยงเบนของผู้บริหารไปจากการยึดหลักความระมัดระวังในการจัดทำตัวเลขกำไร
2. คุณภาพกำไรในมุมมองบทบาทของหลักการบัญชีที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงในตัวเลขกำไรของบริษัท
3. คุณภาพกำไรในมุมมองความสามารถของกำไร ในการเปลี่ยนแปลงกลับมาเป็นเงินสดที่จะสามารถนำไปจัดสรรได้ ซึ่งผู้ลงทุนสนใจในศักยภาพของกิจการในการจ่ายเงินปันผลทั้งในปัจจุบันและอนาคต
4. คุณภาพกำไรในมุมมองที่ว่าอาจวัดจากควมมีเสถียรภาพโดยรวมของกำไรที่เกิดขึ้น ซึ่งกำไรที่มีคุณภาพจะสะท้อนให้เห็นกำไรที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในเวลายาวนาน

1.2 คุณลักษณะของกำไรที่มีคุณภาพ

ผู้วิเคราะห์แต่ละคนจะเข้าใจหรือให้ความหมายของคำว่าคุณภาพกำไรแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ ตลอดจนกำหนดคุณลักษณะของกำไรที่มีคุณภาพด้วยแนวคิดที่แตกต่างกันไปสุดแต่วัตถุประสงค์ของผู้วิเคราะห์แต่ละคน อย่างไรก็ตามผู้ลงทุนและผู้วิเคราะห์หลักทรัพย์มักแยกความแตกต่างระหว่างกำไรที่มีคุณภาพและไม่มีคุณภาพออกเป็นแต่ละประเด็น ดังนี้ (Pearlman, 1978 อ้างถึงในวรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2543)

1.2.1 คำนวณขึ้นจากการใช้หลักการบัญชีที่ยึดหลักความระมัดระวัง เช่น การตีราคาสินค้าคงเหลือโดยใช้วิธี LIFO และการตัดค่าเสื่อมราคาในอัตราเร่ง เป็นต้น ไม่ใช่จากหลักการบัญชี

1.2.2 เป็นกำไรที่มีความเป็นไปได้สูงที่จะสามารถนำไปจัดสรรในรูปเงินสดได้และไม่ควรเป็นกำไรที่มีแนวโน้มว่าจะไม่สามารถเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสดที่จะสามารถนำไปจัดสรรให้แก่ผู้ถือหุ้นได้

1.2.3 เป็นกำไรที่ไม่ผันผวนไปจากเส้นแนวโน้มกำไรในอดีต (Earnings trend line) หรือจากเส้น แนวโน้มกำไรมาโดยตลอด

1.2.4 เป็นกำไรที่ไม่ว่าจะจะเป็นกำไรในอดีต หรือกำไรในปัจจุบันจะต้องเป็นตัวบ่งชี้ที่ดีของกระแสกำไร (Earnings stream) ในอนาคต

1.2.5 เป็นกำไรที่เกิดจากการประกอบธุรกิจพื้นฐานของกิจการอย่างต่อเนื่องไม่ควรเป็นกำไรที่จะไม่เกิดขึ้นอีกหรือเกิดจากกิจกรรมอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากกิจกรรมขั้นพื้นฐานทางธุรกิจของกิจการ

1.2.6 เป็นกำไรที่สะท้อนถึงความระมัดระวังและความเป็นจริง (Prudent, realistic view) ของกิจการในการมองสถานการณ์ที่กิจการประสบอยู่ในปัจจุบันและที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ไม่ควรเป็นกำไรที่ไม่สะท้อนความเป็นจริงทางเศรษฐกิจ และเกิดจากหลักการบัญชีที่เกิดจากการมองอนาคตในแง่ดีมากเกินไป

1.2.7 เป็นกำไรที่เมื่อผู้วิเคราะห์ได้พิจารณางบดุลควบคู่กันไป พบว่าไม่มีการปกปิด ซ่อนเร้นสิ่งผิดปกติใดๆ ที่อาจเป็นไปได้ เช่น การตัดจำหน่ายสินทรัพย์ไม่มีตัวตนเป็นค่าใช้จ่ายทันทีในงวดที่เกิดขึ้น ไม่ควรเป็นกำไรที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแสดงสินทรัพย์ในราคาที่สูงเกินไปกว่ามูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน

1.2.8 เป็นกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานอย่างแท้จริง ไม่ควรเป็นกำไรที่เกิดจากการทำธุรกรรมทางการเงินที่เป็นที่น่าสงสัย หรือธุรกรรมทางการเงินที่ทำซ้ำๆ บ่อยๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนได้เสียของผู้ถือหุ้นในกิจการตามมา

1.2.9 เป็นกำไรที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจภายในประเทศไม่ควรได้มาจากการดำเนินงานในต่างประเทศเป็นหลัก

1.2.10 เป็นกำไรที่สามารถเข้าใจได้ง่าย ไม่ควรที่จะต้องศึกษาจากหมายเหตุประกอบงบการเงินที่ตามมาหลายๆ หน้าซึ่งจะมีแต่เฉพาะผู้ที่ศึกษาในระดับปริญญาเอกทางการบัญชีและภาษาศาสตร์ร่วมกันเท่านั้นที่จะสามารถเข้าใจได้

จากคุณสมบัติของกำไรที่มีคุณภาพสูง / ต่ำ ทั้งหมดที่กล่าวมา จึงอาจสรุปได้ว่าปัจจัยที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์คุณภาพกำไร มีดังนี้

1. ผลกระทบของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่มีต่อกิจการ
2. ความผันผวนของกำไร
3. รายการที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวหรือไม่บ่อยครั้ง
4. ฐานะการเงินของกิจการ
5. นโยบายการบัญชี
6. วัตถุประสงค์ของผู้ใช้ข้อมูลกำไร
7. คุณภาพสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้
8. นโยบายบัญชี
9. กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเป็นประจำ
10. กระแสเงินสดที่อยู่เบื้องหลังการเกิดกำไร

อย่างไรก็ตามผู้วิเคราะห์ต้องตระหนักด้วยว่าในปัจจุบันนี้ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่าปัจจัยต่างๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อมูลค่าของหลักทรัพย์อย่างไร นอกจากนี้ในการประเมินคุณภาพกำไรยังไม่มีผู้ใดกำหนดมาตรฐานในการจัดอันดับความสำคัญของปัจจัยทั้ง 10 ข้างต้นจนกระทั่ง จะสามารถเป็นที่ยอมรับของทุกๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นการจัดอันดับโดยเรียงเป็นแต่ละปัจจัยไป หรือเรียงเป็นกลุ่มๆ ไป ประการสุดท้ายยังสำคัญของแต่ละปัจจัยย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามแนวโน้มของเศรษฐกิจและความสามารถของผู้ลงทุนแต่ละรายที่จะแบกรับความเสี่ยงจากปัจจัยต่างๆ

ข้างต้น จึงอาจสรุปได้ว่ากิจการที่มีกำไรที่มีคุณภาพจะมีคุณลักษณะร่วมกันดังนี้ (Pearlman, 1978 อ้างถึงในวรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2543)

1. นโยบายการบัญชีที่ยึดหลักความระมัดระวังและหลักความสม่ำเสมอ ซึ่ง จะส่งผลให้การวัดฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้ดุลยพินิจ ในการประมาณการภายใต้ความไม่แน่นอนด้วยความรอบคอบระมัดระวัง
 2. กระแสกำไรก่อนหักภาษีเงินได้ที่ได้มาจากรายการที่เกิดขึ้นเป็นประจำ (มากกว่าที่จะได้มาจากรายการที่เกิดเพียงครั้งเดียว) และได้มาจากธุรกิจพื้นฐานของกิจการอย่าง แท้จริง
 3. ยอดขายที่สามารถเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสดได้รวดเร็วภายหลังจากที่ได้ มีการบันทึกไว้ตามเกณฑ์คงค้างไม่นานนัก
 4. ระดับของกำไรสุทธิและระดับของการเติบโตของกำไรที่ไม่ได้เกิดจากการ ที่กิจการเสียภาษีในอัตราที่ลดลงโดยการใช้วิธีที่เสี่ยงต่อการปรับเปลี่ยนประมวลรัษฎากรตามมาใน อนาคตหรือโดยการใช้วิธีที่จะทำให้เกิดข้อจำกัดที่ร้ายแรงตามมาจากการหลบเลี่ยงการเสียภาษีหรือ จากการตั้งเป็นรายการต่าง ๆ เป็นรายการรอดตัดบัญชี
 5. ระดับของโครงสร้างหนี้สินที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจและโครงสร้างเงินทุน ที่ไม่ได้มีการดัดแปลงเพื่อสร้างกำไรต่อหุ้นที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง
 6. ประมาณการตัวเลขกำไรที่ส่วนใหญ่แล้วไม่ได้ได้มาจากกำไรที่ยังไม่ เกิดขึ้นจริงภายใต้ภาวะเงินเฟ้อหรือไม่ได้ได้มาจากกำไรที่ยังไม่เกิดขึ้นจากความผันผวนของอัตรา แลกเปลี่ยน
 7. กำไรที่มีเสถียรภาพ สามารถพยากรณ์ความสามารถในการทำกำไรของ กิจการในอนาคตได้ และเป็นตัวบ่งชี้ระดับกำไรในอนาคตที่ดี
- สำหรับกิจการที่มีกำไรที่ด้อยคุณภาพจะมีคุณลักษณะตรงข้ามกับ คุณลักษณะทั้งหมดที่ได้ยกมาข้างต้นนี้

2. เทคนิคในการวิเคราะห์คุณภาพกำไร

วรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2543) ได้สรุปเทคนิคในการวิเคราะห์คุณภาพกำไรไว้ดังนี้

2.1 ข้อพิจารณาทางการเงินและการดำเนินงาน

ในการวัดคุณภาพกำไร ผู้วิเคราะห์ไม่ควรพิจารณาแต่เฉพาะตัวเลขที่ปรากฏในงบกำไรขาดทุนเท่านั้น แต่ควรให้ความสำคัญกับโครงสร้างทางการเงิน ฐานะสภาพคล่องทางการเงิน ความพร้อมของแหล่งเงินทุน ตลอดจนโครงสร้างค่าใช้จ่ายดำเนินงานของกิจการด้วย ตัวอย่างเช่น อัตราการเปลี่ยนแปลงในกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเงินได้เมื่อเทียบกับอัตราการเปลี่ยนแปลงในยอดขาย (Degree of Operating Leverage) จะเป็นตัวบ่งบอกคุณภาพกำไรได้ดีในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ยิ่งโครงสร้างต้นทุนส่วนใหญ่ของกิจการเป็นต้นทุนคงที่ กำไร(ก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเงินได้)ก็จะมี ความผันผวนสูง หากยอดขายของกิจการเปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าไปในทางเพิ่มขึ้นหรือลดลงเพียงเล็กน้อยและยิ่งความผันผวนของกำไรมีสูงขึ้นเท่าไร คุณภาพกำไรของกิจการก็จะลดลงเท่านั้น ตลอดจนผู้ลงทุนก็จะมองว่าหลักทรัพย์ของกิจการมีความเสี่ยงสูงตามไปด้วย

การรักษาระดับทุน (Maintenance of Capital Assets) อย่างเพียงพอ ก็เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพกำไรของกิจการที่ดีด้วยเช่นกัน หากกิจการไม่ได้ทำการรักษาระดับทุนไว้อย่างเพียงพอก็จะส่งผลให้มีการแสดงกำไรสูงเกินกว่าความเป็นจริง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากความสามารถของกิจการในการจัดสรรเงินปันผลและความสามารถในการคงไว้ซึ่งประสิทธิภาพในการดำเนินงาน กำไรที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้จะถือเป็นกำไรที่ด้อยคุณภาพ

โครงสร้างหนี้สินของกิจการ ฐานะสภาพคล่องและความพร้อมของแหล่งเงินทุนก็มีส่วนในการกำหนดกำไรเช่นกัน หากโครงสร้างหนี้สินของกิจการปรับตัวสูงขึ้น การจัดหาแหล่งเงินทุนเป็นการเพิ่มเติมก็จะทำได้ยากขึ้น และแม้ว่ากิจการจะสามารถจัดหาแหล่งเงินทุนได้ในที่สุด อัตราดอกเบี้ยก็อาจจะสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยอันเกิดจากภาวะหนี้สินที่กิจการแบกรับอยู่ในขณะนั้นและเมื่อค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยปรับตัวสูงขึ้น กำไรก็มีความผันผวนมากขึ้น และไม่เป็นที่ดึงดูดความสนใจของผู้ลงทุนอีกต่อไป

แหล่งเงินทุนถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการเติบโตต่อไปในอนาคตของกิจการการที่กิจการจะได้มาซึ่งแหล่งเงินทุนเพื่อการขยายการดำเนินงานที่มีต้นทุนทางการเงินที่สมเหตุสมผลและที่พอจะสามารถแบกรับได้แล้ว ก็จะไม่สามารถรักษาอัตราการเติบโตไว้ได้และควมมีเสถียรภาพของกำไรก็จะถูกทำลายไปในที่สุด

2.2 ข้อพิจารณาทางด้านอุตสาหกรรม

ในการวิเคราะห์คุณภาพกำไรควรวิเคราะห์อุตสาหกรรมควบคู่ไปด้วยอย่างไรก็ตามวิธีปฏิบัติทางบัญชี และธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งเป็นที่ยอมรับในอุตสาหกรรมหนึ่งอาจไม่เป็นที่ยอมรับในอีกอุตสาหกรรมหนึ่งก็เป็นได้

ปัจจัยทางด้านการเมือง และสภาพแวดล้อมของธุรกิจอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร ปัจจัยเหล่านี้ผู้บริหารจะไม่สามารถควบคุมได้ ตัวอย่างเช่น ผู้วิเคราะห์หามองว่ากำไรจากกิจการในต่างประเทศซึ่งภาวะเศรษฐกิจและการเมืองขาดเสถียรภาพ เป็นกำไรที่ด้อยคุณภาพ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากความเสี่ยงจากการที่กิจการที่ประกอบธุรกิจในประเทศนั้นๆ อาจตกเป็นของรัฐในที่สุด และจากข้อจำกัดต่าง ๆ ที่รัฐบาลของประเทศนั้นๆ กำหนดไว้เกี่ยวกับการโอนถ่ายกำไรกลับมายังประเทศผู้ลงทุน นอกจากนี้ข้อกำหนดต่างๆ ของรัฐ เช่น การควบคุมราคาสินค้าและค่าแรง อาจส่งผลในทางลบต่อความมีเสถียรภาพของกำไรและคุณภาพกำไร

2.3 การใช้หลักความระมัดระวังในการจัดทำข้อมูลทางการเงิน

คุณลักษณะของกำไรที่มีคุณภาพสูง เช่น การใช้หลักความระมัดระวังในการจัดทำตัวเลขทางบัญชี และนำเสนอของบุคคลที่สะท้อนฐานะการเงินที่เป็นจริง ขึ้นอยู่กับวิธีปฏิบัติทางบัญชีที่กิจการใช้อยู่ ดังนั้น หากกิจการสองแห่งเหมือนกันทุกประการ ยกเว้นกิจการหนึ่งใช้หลักการบัญชีที่หละหลวมกว่าอีกกิจการหนึ่ง กิจการที่ใช้หลักการบัญชีที่ยึดหลักความระมัดระวังในระดับที่มากกว่าจะสะท้อนให้เห็นในแง่ของ การแสดงกำไรที่ต่ำกว่าและการนำเสนอของบุคคลที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้ดุลยพินิจในการประมาณรายการต่างๆ ด้วยความระมัดระวัง อย่างไรก็ตามภายใต้ทฤษฎีตลาดทุนที่มีประสิทธิภาพตลาดสามารถมองเห็นความแตกต่างในตัวเลขกำไรของสองกิจการ อันเกิดจากการใช้นโยบายบัญชีที่แตกต่างกันได้อย่างทะลุปรุโปร่งและยินดีที่จะซื้อหลักทรัพย์ของสองกิจการด้วยราคาที่เท่ากัน หากทฤษฎีนี้เป็นจริงและมองในแง่คณิตศาสตร์แบบง่าย ๆ กิจการที่แสดงกำไรที่ต่ำกว่า (กิจการที่ใช้หลักความระมัดระวังที่มากกว่า) ย่อมมีค่าอัตราส่วนราคาหุ้นต่อกำไรสูงกว่าที่กิจการที่แสดงกำไรสูงกว่า (กิจการที่ใช้หลักการบัญชีที่หละหลวมกว่า) เพราะมูลค่าหลักทรัพย์ที่เท่ากันจะถูกหากด้วยตัวเลขกำไรที่ต่ำกว่านั่นเอง

2.4 ความผันผวนและความไม่แน่นอนของตัวเลขกำไร

ความผันผวนและความไม่แน่นอนของตัวเลขกำไรก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนในการกำหนดคุณภาพกำไร เนื่องจากตลาดจะหวงวิตกในความไม่แน่นอนและสะท้อนอารมณ์อ่อนไหวนี้ออกมาให้

เห็นในแง่ของ P/E Ratio ที่ต่ำ ดังนั้น เนื่องจากกำไรที่มีคุณภาพเป็นสัญลักษณ์ของกำไรที่มีเสถียรภาพ และสามารถใช้ในการพยากรณ์กำไรในอนาคตได้เป็นอย่างดี ผู้ลงทุนที่ยึดติดกับตัวเลขกำไรในการตัดสินใจลงทุนจึงมีแนวโน้มที่จะยอมซื้อหลักทรัพย์ของกิจการหนึ่งด้วยราคาที่สูงกว่า (P/E Ratio ที่สูงกว่า) อีกกิจการหนึ่งซึ่งมีกำไรที่ค่อนข้างผันผวนและมีความไม่แน่นอนสูง

2.5 เงินปันผล

คุณภาพกำไรยังขึ้นอยู่กับความสามารถในปัจจุบันของกิจการในการจ่ายเงินปันผล เงินสดจากการดำเนินงานนั้นนอกจากจะต้องเพียงพอต่อการจ่ายเงินปันผลแล้วจะต้องสามารถนำกลับไปลงทุนต่อในสินทรัพย์ใหม่หรือชำระหนี้ได้ด้วย ดังนั้นผู้ลงทุนที่ใช้กลยุทธ์ในการลงทุนที่มุ่งเน้นเงินปันผลตอบแทนจะให้ให้นิยามของคุณภาพกำไรในลักษณะที่กล่าวมาและให้ค่า P/E Ratio ที่สูงกว่าหากกิจการนั้นมีผลกำไรที่สะท้อนเงินสดที่จะสามารถนำไปจัดสรรได้จริง

2.6 ความเป็นจริงทางเศรษฐกิจ

ผู้วิเคราะห์บางคนให้นิยามคุณภาพกำไรว่า คือความใกล้เคียงกันระหว่างกำไรกับความเป็นจริงทางเศรษฐกิจ (Economic Reality) ที่อยู่เบื้องหลังการจัดทำตัวเลขกำไร แม้ว่าการประเมินความเป็นจริงทางเศรษฐกิจค่อนข้างที่จะโอบเอียงไปตามดุลยพินิจของผู้วิเคราะห์แต่ละราย แต่ผู้วิเคราะห์ที่ใช้เกณฑ์นี้ในการวิเคราะห์คุณภาพกำไรเชื่อว่า พวกเขาจะต้องสามารถค้นหาความเป็นจริงทางเศรษฐกิจได้ในที่สุด ที่จะนำมาใช้ในการเปรียบเทียบกับผลกำไรของแต่ละกิจการ สมมติว่าผู้วิเคราะห์สามารถค้นหาความเป็นจริงทางเศรษฐกิจที่จะนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดคุณภาพกำไรได้ในที่สุด ก็จะได้ข้อสรุปที่ว่ากำไรที่มีคุณภาพสูงที่สะท้อนความเป็นจริงทางเศรษฐกิจได้ใกล้เคียงกว่า (Actual High-Quality Earnings) ย่อมมีคุณค่าในสายตาของผู้วิเคราะห์มากกว่ากำไรที่ว่ามีคุณภาพสูง แต่เกิดจากการทำ Earnings Management

2.7 ความโปร่งใสในหลักการบัญชี

ลักษณะเชิงคุณภาพอีกประการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้พิจารณาคุณภาพกำไร คือ กำไรจะต้องเป็นตัวเลขที่สามารถเข้าใจได้ (Basic Understandability) กล่าวคือ หากมีกิจการสองแห่งให้เลือกซึ่งมีตัวเลขกำไรที่ผ่านมาและประมาณการกำไรเท่ากันทุกประการ ผู้ลงทุนจะให้มูลค่าหลักทรัพย์ของกิจการที่มีกระแสกำไรที่ช่วยให้สามารถวิเคราะห์ได้อย่างตรงไปตรงมา และให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อนสูงกว่าหลักทรัพย์ของกิจการที่มีกระแสกำไรที่ยากเกินกว่าที่ ผู้ลงทุนจะสามารถเข้าใจได้

2.8 สัญญาเตือนภัย

การค้นหาสัญญาเตือนภัยซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของกิจการที่จะเกิดขึ้นตามมา ซึ่งอาจจะยังไม่ได้มีการสะท้อนเข้าไปในราคาหลักทรัพย์ของกิจการนั้น หรืออาจจะไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนจากตัววัดผลการดำเนินงานหรือตัววัดฐานะการเงินที่สำคัญ การวัดคุณภาพกำไรจากสัญญาเตือนภัยเกิดจากอุดมการณ์หรือความเชื่อของผู้วิเคราะห์ที่ว่าผู้บริหารโดยทั่วไปย่อต้องการที่จะ (1) ใช้หลักการบัญชีที่ยืดหลักความระมัดระวังไว้ก่อน (2) พึงพึงรายได้จากการดำเนินงานในการสร้างผลกำไรให้กับกิจการ และ (3) จัดหาเงินในรูปของการก่อหนี้กับแหล่งภายนอกด้วยความรอบคอบระมัดระวัง และเมื่อผู้บริหารเริ่มหันเหไปจากอุดมการณ์ที่ได้กล่าวมานี้ สมมติฐานของผู้วิเคราะห์ก็คือ กิจการอาจกำลังตกอยู่ในสภาวะการณ์ที่ไม่สามารถทำให้อุดมการณ์ของพวกเขาเป็นจริงได้ การวัดคุณภาพกำไรจากสัญญาเตือนภัยจึงเป็นการตอกย้ำว่าความเบี่ยงเบนไปจากอุดมการณ์ดังกล่าว เป็นแค่เพียงสัญญาเตือนภัย และไม่ใช่ตัวบ่งบอกว่ากิจการกำลังประสบกับสถานการณ์ที่เลวร้ายลงไปกว่าเดิม หรือสถานการณ์ที่ไม่เป็นผลดีต่อกิจการ การค้นหาสัญญาเตือนภัยต่าง ๆ จึงเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการวิเคราะห์คุณภาพกำไรและยังไม่ใช่จุดจบในตัว ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของรายการสัญญาเตือนภัยส่วนหนึ่ง ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรและปัญหาอันอาจเกิดขึ้นตามมา (Pearlman, 1978 อ้างถึงในวรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543) เช่น

1. รายงานของผู้สอบบัญชีที่ยาวผิดปกติ กล่าวถึงความไม่แน่นอนต่างๆ ที่มีสาระสำคัญออกรายงานที่ล่าช้ากว่าปกติหรือมีการชี้แจงถึงการเปลี่ยนแปลงตัวผู้สอบบัญชี สัญญาเตือนภัยเหล่านี้อาจเป็นตัวบ่งบอกว่าผู้บริหารและผู้สอบบัญชีมีความเห็นที่ขัดแย้งกันเกี่ยวกับรายการบางรายการ ว่าควรมีวิธีปฏิบัติทางบัญชีอย่างไร จึงจะเกิดความเหมาะสมโดยทั่วไปความเห็นที่ขัดแย้งกันนี้มักจะเกี่ยวข้องกับรายการที่มีความเสี่ยงสูง

2. การลดลงในค่าใช้จ่ายที่เป็นไปตามดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Total Managed Costs) เช่น ค่าโฆษณา (หรือการลดลงเมื่อเทียบกับรายได้ขาย) ฝ่ายบริหารจะลดค่าใช้จ่ายเหล่านี้ลงเพื่อให้กิจการทำกำไรได้เข้าเป้า เมื่อรายจ่ายเหล่านี้ลดลงจึงมักมีคำถามตามมาว่าจะทำให้ผลประโยชน์ในระยะยาวที่กิจการจะได้รับเกิดความเสียหายตามมาด้วยหรือไม่

3. การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชี หรือการเปลี่ยนแปลงในนโยบายการบัญชีที่กิจการใช้อยู่ไปสู่นโยบายบัญชีที่หละหลวมมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางบัญชีอาจเป็น

สัญญาณ บ่งบอกว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจของกิจการกำลังเปลี่ยนแปลงไป หรืออาจเป็นแค่เพียงการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่ผลกำไรและอัตราการเติบโตของกำไรที่สูงขึ้น

4. การเพิ่มขึ้นของบัญชีลูกหนี้หรือรายได้ค้างรับที่แตกต่างไปจากยอดที่กิจการประสบอยู่ในอดีต อย่างเห็นได้ชัดอาจเป็นตัวบ่งบอกว่ากิจการได้มีการให้สินเชื่อทางการค้าเพื่อกระตุ้นยอดขายเพื่อทำกำไรให้ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ ยอดขายเหล่านี้ อาจเกิดจากการขายให้กับลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูงต่อการผิดนัดชำระหนี้ซึ่งยอดขายเหล่านี้ควรเกิดขึ้นในปีต่อไปแต่กลับถูกขยับเข้ามาเป็นยอดขายของปีปัจจุบัน ซึ่งอาจเป็นยอดขายที่ก่อให้เกิดปัญหาทางการเงินแก่ผู้ขายตามมาในภายหลัง

5. การขยายตัวของบัญชีเจ้าหนี้การค้าที่แตกต่างไปจากยอดที่กิจการประสบอยู่ในอดีตอย่างเห็นได้ชัดหรือการขยายระยะเวลาการชำระหนี้เกินไปกว่าระยะเวลาการชำระหนี้โดยปกติ อาจเป็นสัญญาณบ่งบอกว่ากิจการต้องการที่จะทำให้อยอดดุลของบัญชีเจ้าหนี้คล้ายกับว่าเพิ่งเกิดขึ้นล่าสุด ณ วันที่จัดทำงบดุล

6. การเพิ่มขึ้นในยอดคงเหลือในบัญชีสินทรัพย์ไม่มีตัวตนอย่างผิดปกติ เป็นสัญญาณบ่งบอกว่ากิจการอาจกำลังตั้งรายการจ่ายในสินทรัพย์ไม่มีตัวตนเป็นค่าใช้จ่ายรอดักบัญชี เนื่องจากรายได้ที่กิจการทำได้ไม่เพียงพอต่อการที่จะชดเชยรายการจ่ายดังกล่าว หากมีการตัดเป็นค่าใช้จ่ายในงวดที่เกิดขึ้น

7. มีรายได้มาจากรายการที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว และไม่เกิดขึ้นอีกในอนาคตอันใกล้ เช่น กำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์ (เช่น อาคารสำนักงานใหญ่ เป็นต้น) การจำหน่ายสินทรัพย์ออกไปในราคาที่ทำกำไรเช่นนี้ อาจทำขึ้นเพียงเพื่อทำให้กำไรที่เกิดขึ้นจริงไม่ต่างไปจากกำไรที่ได้ประมาณการไว้

8. การลดลงในอัตรากำไรขั้นต้น อาจเป็นสัญญาณบ่งบอกว่าการแข่งขันทางด้านราคาทำให้กิจการไม่สามารถปรับราคาสินค้าได้ตามใจชอบหรืออาจเป็นสัญญาณบ่งบอกว่ากิจการไม่สามารถควบคุมต้นทุนได้หรือส่วนผสมผลิตภัณฑ์ที่กิจการทำอยู่อาจจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

9. การลดลงในสำรองต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นตัดจ่ายโดยตรงจากสำรองหรือการโอนกลับรายการสำรองต่างๆ การตัดจ่ายโดยตรงจากสำรองเป็นตัวบ่งบอกว่ารายการอื่นอาจเกิดขึ้น ซึ่งได้มีการตั้งสำรองเผื่อสำหรับจำนวนนี้ไว้แล้วได้เกิดขึ้นตามนั้นจริง ในขณะที่การโอนกลับรายการที่ตั้งสำรองไว้เป็นตัวบ่งบอกว่ากิจการทำขึ้นเพื่อสร้างภาพกำไร

10. การเพิ่มขึ้นในเงินกู้ยืม เป็นสัญญาณบ่งบอกว่ากิจการกำลังประสบกับปัญหาในการจัดหาเงินทุนเพื่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ จากแหล่งเงินทุนภายในกิจการ

11. การเพิ่มขึ้นในบัญชีภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี อาจเป็นสัญญาณบ่งบอกว่ากิจการกำลังใช้หลักการบัญชีที่หละหลวมในการจัดทำตัวเลขกำไร เพื่อนำเสนอต่อสาธารณชนหรือเป็นสัญญาณบ่งบอกว่ากำไรก่อนหักภาษีเงินได้ ซึ่งเป็นตัววัดผลการดำเนินงานที่แท้จริงของกิจการกำลังปรับตัวไปในทางลดลง

12. ยอดดุลของบัญชีเงินสด และบัญชีเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดต่ำมาก ณ วันสิ้นปี อาจเป็นสัญญาณบ่งบอกว่ากิจการอาจมีการนำเงินสดไปชำระคืนหนี้เพื่อปรับปรุงอัตราส่วนทุนหมุนเวียนให้สูงขึ้น

13. ยอดเงินกู้ยืมระยะสั้นสูงขึ้นอย่างผิดปกติ ณ วันสิ้นปี หรือ ณ ช่วงเวลาที่แตกต่างไปจากปีที่ผ่านๆ มา อาจเป็นสัญญาณบ่งบอกว่ากิจการอาจทำการกู้ยืมเงินมาเพื่อสนับสนุนการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มยอดขายตอนปลายงวดให้สูงขึ้น หรือเป็นสัญญาณบ่งบอกว่ารูปแบบของการดำเนินธุรกิจอาจกำลังเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

14. อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือที่ต่ำลง อาจเป็นสัญญาณบ่งบอกว่าปัญหาทางด้านการขาย ปัญหาทางด้านสินค้าคงเหลือหรือปัญหาทางด้านการผลิตกำลังเกิดขึ้น นอกเหนือจากสัญญาณเตือนภัยข้างต้น ผู้วิเคราะห์ควรให้ความสำคัญกับสัญญาณเตือนภัยอื่นๆ อีก ดังนี้ (Schilit, 1993 อ้างถึงในวรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543)

1. เงินสดบางส่วนของกิจการมีข้อจำกัดในการใช้
2. บัญชีลูกหนี้การค้าหรือรายได้ค้างรับ
 - 2.1 ลูกหนี้การค้า หรือรายได้ค้างรับค้างชำระเกินกำหนดค่อนข้างมาก
 - 2.2 บัญชีลูกหนี้การค้าหรือรายได้ค้างรับมียอดสูงขึ้น ในขณะที่ยอดขายไม่เปลี่ยนแปลงไปจากปีก่อนๆ
 - 2.3 การพึงพิงอยู่กับลูกหนี้การค้าเพียงรายเดียวหรือสองราย
 - 2.4 อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้การค้าที่ลดลงมีจำนวนสูงที่ไม่ผันแปรระยะเวลาที่ให้สิทธิแก่ลูกค้าในการส่งคืนสินค้า
3. สินค้าคงเหลือ
 - 3.1 สินค้าคงเหลือเพิ่มขึ้นในขณะที่ยอดขายไม่เปลี่ยนแปลงไปจากปีก่อนๆ

- 3.2 สินค้าคงเหลือที่กิจการนำไปใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน
- 3.3 การประกันภัยที่อาจทำไว้ไม่เพียงพอ
- 3.4 การเปลี่ยนแปลงวิธีการการตีราคาสินค้าคงเหลือ
- 3.5 การนำต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องมารวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของสินค้าคงเหลือ
4. เงินลงทุนในหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด
 - 4.1 การโอนถ่ายจากสินทรัพย์หมุนเวียนไปเป็นสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน
 - 4.2 การบันทึกเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดไว้สูงเกินกว่าต้นทุนที่กิจการได้มา
 - 4.3 ไม่มีการตัดจำหน่ายเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดที่มีความเสี่ยงต่อการลดลงในมูลค่าอย่างถาวรออกจากบัญชี
5. สินทรัพย์ถาวร เช่น ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์
 - 5.1 เครื่องจักรและเทคโนโลยีล้าสมัย
 - 5.2 ค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงสูง
 - 5.3 ผลผลิตที่ลดลง
 - 5.4 การคิดค่าเสื่อมราคาต่ำเกินไป
 - 5.5 การเปลี่ยนแปลงวิธีการคิดค่าเสื่อมราคา
 - 5.6 การขยายระยะเวลาการตัดค่าเสื่อมราคา
 - 5.7 ค่าเสื่อมราคาลดลง
 - 5.8 การตัดจำหน่ายสินทรัพย์ออกจากบัญชีเป็นจำนวนมาก
6. สินทรัพย์ไม่มีตัวตน
 - 6.1 ระยะเวลาการตัดจำหน่ายที่ยาวเกินไป
 - 6.2 ขยายระยะเวลาการตัดจำหน่าย
 - 6.3 สินทรัพย์ไม่มีตัวตนเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม และส่วนของผู้ถือหุ้นมีสัดส่วนค่อนข้างสูง
 - 6.4 ยอดดุลของบัญชีค่าความนิยมค่อนข้างสูงทั้งๆ ที่ศักยภาพในการทำกำไรของบริษัทที่ถูกลงทุนเริ่มถดถอย
7. หนี้สินโดยประมาณ (Estimated Liabilities) แสดงไว้ต่ำเกินไป

การวิเคราะห์คุณภาพกำไรโดยใช้เทคนิคอื่น ๆ

แนวคิดคุณภาพกำไรเกิดจากความจำเป็นที่ผู้วิเคราะห์จะต้องเปรียบเทียบกำไรของแต่ละกิจการและตระหนักถึงความมีคุณภาพกำไรของแต่ละกิจการและตระหนักถึงความมีคุณภาพกำไรของแต่ละกิจการ เมื่อมีการประเมินมูลค่าหลักทรัพย์ แม้ว่าคุณภาพกำไรจะไม่มีนิยามที่เด่นชัดแต่จากนิยามต่าง ๆ ที่ได้ยกมาทั้งหมด สรุปได้ว่าคุณภาพกำไรเกี่ยวข้องกับประเด็นต่อไปนี้

1. ระดับของความระมัดระวังในการคำนวณกำไร
2. ระดับของความมีสัมพันธ์ระหว่างกำไรทางบัญชีกับความเป็นจริงทางเศรษฐกิจที่อยู่เบื้องหลังการคำนวณกำไร
3. ความผันผวนขึ้นลงหรือความไม่เสถียรภาพของกำไร
4. ความสัมพันธ์ระหว่างกำไรที่คำนวณขึ้นตามเกณฑ์คงค้างกับกระแสเงินสดที่อยู่เบื้องหลังกำไร
5. ระดับของการก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่เพียงพอต่อการรักษาสินทรัพย์ (ระดับทุน) ให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานและต่อการเพิ่มผลกำไรในอนาคต
6. ระดับของการพึ่งพิงรายการที่มีใช้เงินสด (Noncash items) ในการก่อให้เกิดกำไร
7. ระดับของการพึ่งพิงรายการที่มีได้มาจากการดำเนินงาน (Non-operation items) ในการก่อให้เกิดกำไร
8. ระดับของการใช้ประโยชน์จากต้นทุนคงที่ในการดำเนินงาน (Degree of operating leverage) ระดับของการใช้ประโยชน์จากเงินทุนที่ได้มาจากการก่อหนี้ (Degree of financial leverage) และอัตราการยกระดับรวม (Combined leverage)

นอกเหนือจากเทคนิคต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ในทางปฏิบัติผู้วิเคราะห์ยังสามารถใช้วิธีการอื่น ๆ เข้าช่วยได้ ซึ่งได้แก่

1. ประเมินผลกระทบของนโยบายการบัญชีที่กิจการใช้อยู่ที่มีต่อคุณภาพกำไร

การประเมินผลกระทบของนโยบายการบัญชีที่กิจการใช้อยู่ที่มีต่อคุณภาพกำไรเป็นการประเมินผลกระทบของนโยบายการบัญชีที่กิจการใช้อยู่ที่มีผลต่อคุณภาพกำไร มาเป็นตัววัด (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2549) โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการวัด จะดูจากลักษณะของนโยบายการบัญชีที่กิจการใช้ และประเมินออกมาเป็น 3 ค่าด้วยกัน คือ ค่าบวก แสดงให้เห็นถึงนโยบายบัญชีที่ดีที่กิจการใช้ และปรากฏให้เห็น แต่ถ้าเป็นค่าลบจะเป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นลักษณะของนโยบายการบัญชีที่ส่งผลให้

คุณภาพกำไรด้อยลง แต่ถ้าเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการประเมินผลกระทบของนโยบายการบัญชีแล้ว ไม่ปรากฏว่ากิจการได้ปฏิบัติหรือใช้เกณฑ์นั้นๆ อยู่ก็จะประเมินว่าไม่ปรากฏแทน เทคนิคนี้กำหนดข้อบ่งชี้เบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะคุณภาพกำไรสูงหรือต่ำ เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ การประเมินผลกระทบของนโยบายการบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไร ดังที่แสดงไว้ในตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ผลกระทบของนโยบายการบัญชีที่มีผลต่อคุณภาพกำไร

ลักษณะของนโยบายการบัญชี	ผลกระทบที่มีต่อคุณภาพกำไร
1. หละหลวม (Liberal)	ทางลบ
2. ระมัดระวังมากเกินไป (Ultraconservative)	ทางลบ
3. สะท้อนความเป็นจริงทางเศรษฐกิจ	ทางบวก
4. ค่าต่าง ๆ ที่ประมาณขึ้นต่างไปจากค่าที่แท้จริงอย่างมีสาระสำคัญ	ทางลบ
5. นโยบายการบัญชีของกิจการแตกต่างจากนโยบายการบัญชีที่ใช้ในอุตสาหกรรมนั้น	ทางลบ
6. การตั้งค่าใช้จ่ายที่โอกาสที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกิจการในอนาคตมีน้อยมากเป็นค่าใช้จ่ายรอการตัดบัญชี	ทางลบ
7. การเปลี่ยนแปลงทางบัญชีเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการบัญชีที่ทางการกำหนดหรือ ที่ทางการเสนอแนะ	ทางบวก
8. การเปลี่ยนแปลงทางบัญชีที่ขาดเหตุผลสนับสนุน ทั้งนี้เมื่อได้พิจารณาจากข้อเท็จจริง รอบด้าน	ทางลบ
9. การเปลี่ยนแปลงทางบัญชีเกิดขึ้นบ่อยครั้ง	ทางลบ
10. Income smoothing	
11. กำไรที่ได้มาจากการขายทรัพย์สินได้ในอนาคตเข้ามาเป็นรายได้ในงวดปัจจุบัน หรือการนำรายได้ของงวดก่อนมารับรู้เป็นรายได้ในงวดปัจจุบัน	ทางลบ
12. กำไรสุทธิไม่สัมพันธ์ไปทางเดียวกันกับค่าขาย	ทางลบ
13. รับรู้รายได้ก่อนที่การให้บริการที่มีนัยสำคัญจะเสร็จสิ้น	ทางลบ
14. ชะลอการรับรู้รายได้ออกไปโดยขาดเหตุผล	ทางลบ

ลักษณะของนโยบายการบัญชี	ผลกระทบที่มีต่อคุณภาพกำไร
15. ในงวดปัจจุบันมีการโอนกลับกำไร ที่ได้รับรู้ไปแล้วในงวดก่อน	ทางลบ
16. ในงวดปัจจุบันมีการโอนกลับรายการตัดจำหน่ายสินทรัพย์ของงวดก่อน	ทางลบ
17. ตั้งค่าใช้จ่ายค้างจ่ายไว้ต่ำเกินไป	ทางลบ
18. ตั้งค่าใช้จ่ายค้างจ่ายไว้สูงเกินไป	ทางลบ
19. ในงวดปัจจุบันมีการตั้งสำรองค่าใช้จ่าย หรือขาดทุนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ที่มีนัยสำคัญอันเป็นผลมาจากการขาดความระมัดระวังในการตั้งสำรองอย่างเพียงพอในงวดที่ผ่านมา	ทางลบ
20. การล้างบาง (Taking a financial bath) โดยการตัดจำหน่ายสินทรัพย์เป็นค่าใช้จ่ายครั้งใหญ่ภายหลัง จากที่ผู้บริหารชุดใหม่เข้าทำการครอบงำกิจการ	ทางลบ

2. โดยการประเมินฝ่ายบริหาร (Management Appraisal) ผู้วิเคราะห์อาจใช้รายการตรวจสอบนโยบายการบัญชีประกอบการวิเคราะห์ระดับของความระมัดระวังของกิจการในการจัดทำตัวเลขกำไร รายการตรวจสอบดังกล่าวจะมีคะแนนลงโทษสำหรับการใช้นโยบายบัญชีที่ไม่เหมาะสมในแต่ละเรื่องไว้ในระดับที่แตกต่างกันไป การวิเคราะห์อาจทำโดยการเปรียบเทียบคุณภาพกำไรของกิจการในรอบ 3 ปี หรือ 5 ปีที่ผ่านมา คะแนนลงโทษดังกล่าวจะกำหนดคะแนนลงโทษโดยจะพิจารณาตัดจากแต่ละนโยบายการบัญชีที่ผู้วิเคราะห์พิจารณาแล้วเห็นว่าหละหลวมเกินไป ตัวอย่างเช่น หากกิจการตัดค่าเสื่อมราคาโดยใช้วิธีเส้นตรงจะตัด 1 คะแนน ยิ่งกิจการสะสมคะแนนลงโทษไว้มากเท่าไร คุณภาพกำไรของกิจการก็ยิ่งลดต่ำลงเท่านั้น เพื่อให้เข้าใจถึงบทบาทของนโยบายการบัญชีที่มีต่อตัวเลขกำไร และเพื่อประเมินความโอนเอียงของผู้บริหารกิจการไปจากหลักความระมัดระวัง ผู้วิเคราะห์จะนำคะแนนลงโทษที่ได้หักไปในแต่ละจุดมาประกอบการพิจารณาการจัดอันดับกิจการที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน ตามคุณภาพของนโยบายการบัญชีที่กิจการเลือกมาใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพกำไรโดยใช้วิธีการหักคะแนนลงโทษเป็นแต่ละจุดไปนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า

การที่กิจการเลือกรับนโยบายการบัญชีใดมาใช้หนึ่งส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับอุปนิสัยส่วนตัวของผู้บริหาร
นั่นเอง รายการตรวจสอบคุณภาพกำไร ดังนี้

ตารางที่ 2 รายการตรวจสอบคุณภาพกำไร

คุณลักษณะของกำไรที่ไม่มีคุณภาพ	คะแนนโทษ
1. การตัดค่าเสื่อมราคาโดยวิธีเส้นตรง Investment Tax	-1
2. Credit ที่คำนวณขึ้นโดยใช้วิธี Flow Through	-1
3. การตั้งสิทธิบัตรเป็นค่าใช้จ่ายรอการตัดบัญชี	-2
4. การใช้วิธีต้นทุนเต็ม (Full Cost Accounting) ในธุรกิจน้ำมัน	-5
5. การตั้งค่าใช้จ่ายก่อนเริ่มดำเนินงานเป็นค่าใช้จ่ายรอตัดบัญชี	-1
6. การตั้งสำรองเผื่อขาดทุนไว้ต่ำกว่าผลขาดทุนที่ควรจะได้บันทึกไว้ในทางบัญชี	-1
7. การตัดจำหน่ายค่าใช้จ่ายรอการตัดบัญชีโดยใช้ระยะเวลาที่ยาวเกินไป	-1
8. การตัดค่าเสื่อมราคาโดยอิงอายุการใช้งานกับอายุจริง (Physical Life) ซึ่งยาวกว่าอายุที่จะให้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจแก่กิจการ (Economic Life)	-1
9. จำนวนเงินจ่ายขาดในหนี้สินเงินบำนาญ (ส่วนเกินของหนี้สินเงินบำนาญที่เกินกว่าราคายุติธรรมของทรัพย์สินโครงการบำนาญ)	
จำนวนเงินจ่ายขาดเทียบเท่ากับ ½ ปี	-1
จำนวนเงินจ่ายขาดเทียบเท่ากับ 1 ปี	-2
จำนวนเงินจ่ายขาดเทียบเท่ากับ 2 ปี	-3
10. การรับรู้รายได้จากสัญญาก่อนการชำระเงินจะเสร็จสิ้น	-1
11. การรับรู้รายได้จากงานที่ทำเสร็จเพียงบางส่วน	-1
12. การจัดจำแนกลูกหนี้ระยะยาวเป็นสินทรัพย์หมุนเวียน	-2
13. การตั้งค่าใช้จ่ายทางการตลาดเป็นค่าใช้จ่ายรอการตัดบัญชี	-1
14. การจัดจำแนกที่ดินรอการพัฒนาไว้เป็นสินทรัพย์หมุนเวียน	-3
15. ไม่ได้ตัดจำหน่ายค่าความนิยมที่ได้บันทึกไว้	-1
16. การตีราคาสินค้าคงเหลือโดยใช้วิธี FIFO	-1
17. ไม่ได้ใช้สำนักงานสอบบัญชีในกลุ่ม Big Four	-1

คุณลักษณะของกำไรที่ไม่มีคุณภาพ	คะแนนงโทษ
18. การรวมกำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์ไว้เป็นส่วนหนึ่งของรายได้จากการดำเนินงานปกติ	-1
19. การจัดสรรต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าสู่ส่วนงานที่ได้มีการยกเลิกการดำเนินงานมากเกินไป	-1
20. สมควรได้รับคะแนนงโทษในประเด็นอื่น ๆ	-5

3. เทคนิคการวิเคราะห์คุณภาพกำไรโดยการประเมินความสามารถของกิจการในการจ่ายเงินปันผลเป็นเงินสด และความสามารถในการลงทุนต่อ โดย The Fourteen Research Corporation ตีพิมพ์บทวิเคราะห์คุณภาพของหลักทรัพย์โดยใช้ 14 ปัจจัยในการจัดอันดับหลักทรัพย์ไปตามระดับของความเสี่ยงซึ่งได้มีการกำหนดไว้ 5 ระดับ โดยเรียงลำดับจาก 0 ไปจนถึง 5 คะแนน ตัวแปรหนึ่งใน 14 ปัจจัยนั้นก็คือ คุณภาพกำไร ซึ่งได้ให้คำนิยามว่า เป็นระดับที่บริษัทสามารถนำกำไรไปจ่ายเป็นเงินสดได้ ยิ่งจ่ายได้มากก็ยิ่งมีคุณภาพกำไรสูง กล่าวคือวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์คุณภาพของการบัญชี คือ การวัดค่าของกำไรที่รายงานไว้ว่าสามารถจ่ายเงินปันผลและลงทุนในสินทรัพย์ใหม่ในปีนั้นๆ ได้ โดยมีหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ดังนี้

1. รั้งมัดระวัง หมายถึง

1.1 กำไรทั้งหมดของกิจการสามารถนำไปจ่ายเงินปันผลในรูปเงินสดได้ทันที 100% หลังจากประกาศผลกำไร

1.2 การใช้นโยบายบัญชีที่ยืดหลักความรั้งมัดระวัง

1.3 มีการแสดงกำไรจากการลงทุนต่างประเทศไว้ในงบกำไรขาดทุน เสมือนว่ากำไรนั้นได้มีการโอนถ่ายกลับมายังประเทศผู้ลงทุน (สามารถโอนถ่ายกำไรกลับมายังประเทศที่ลงทุนได้)

1.4 สินค้าคงเหลือมีการตีราคาให้เป็นราคาขาย

2. ความปกติ หมายถึง

2.1 กำไรที่สามารถนำไปจัดสรรเงินปันผลในรูปเงินสดสูงถึง 80% หลังจากประกาศผลกำไร

2.2 การตัดค่าเสื่อมราคาโดยใช้วิธีเส้นตรงตามอายุการใช้งานทางเศรษฐกิจมากกว่าตัดตามอายุการใช้งาน

2.3 มีการตัดค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาและค่าใช้จ่ายเริ่มดำเนินงานเป็นค่าใช้จ่ายในงวดที่เกิดขึ้น

3. ความหละหลวม หมายถึง

3.1 กำไรสามารถนำไปจัดสรรเงินปันผลในรูปเงินสดมีสูงถึง 60%

3.2 กำไรอันเกิดจากการตั้งสินทรัพย์ไม่มีตัวตนเป็นค่าใช้จ่ายรอการตัดบัญชี

3.3 กำไรจากสินทรัพย์ซึ่งไม่สามารถโอนถ่ายกลับมายังประเทศผู้ลงทุนได้

4. ความหละหลวมเกินไป หมายถึง กำไรที่สามารถนำไปจัดสรรเงินปันผลในรูปเงินสดไม่ถึง 50% เกณฑ์ข้างต้นสามารถให้คะแนนได้ดังนี้

ระมัดระวังมาก	5
ปกติ – ค่อนไปทางระมัดระวัง	4
ปกติ – ค่อนไปทางหละหลวม	3
หละหลวม	2
หละหลวมเกินไป	1

จากเกณฑ์ข้างต้น ยิ่งคะแนนที่คำนวณได้มีจำนวนสูงมากเท่าใด นโยบายบัญชีที่กิจการใช้อยู่จะถือว่ามีคุณภาพมากขึ้นเท่านั้น

4. เทคนิคการวิเคราะห์คุณภาพกำไรโดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์การจัดอันดับโปรแกรม การวิเคราะห์การจัดอันดับ (Ranked Order Analysis Program) เป็นโปรแกรมที่จัดทำขึ้นโดย Faulkner, Bawkins & Sullivan ซึ่งเป็นธุรกิจหลักทรัพย์ที่มีชื่อเสียงในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้คิดโปรแกรมดังกล่าวขึ้นเพื่อจัดอันดับคุณภาพกำไรในอดีตของแต่ละกิจการที่รวมอยู่ในการคำนวณ S&P 400 Index การประเมินความมีคุณภาพกำไรของแต่ละกิจการจะพิจารณาจากอัตราส่วนทางการเงิน 8 ประเภทและจากตัววัดทางด้านสถิติอื่น ๆ ในการประเมินนี้เป็นการใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยไม่คำนึงถึงวิธีการปฏิบัติทางการบัญชี การตีมูลค่าของหลักทรัพย์หรือขนาดของกิจการ ผลรวมของการจัดอันดับโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ในโปรแกรมดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ลงทุนสามารถเปรียบเทียบคุณภาพกำไรระหว่างกิจการได้ ดังแสดงไว้ในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 โปรแกรมการวิเคราะห์การจัดอันดับ

ปัจจัย	คุณค่าของปัจจัย น่าพอใจ/ไม่น่า พอใจ
1. อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา เป็นตัววัดความสามารถในการทำกำไรขั้นพื้นฐานของกิจการ	มากไปหาน้อย
2. อัตราส่วนสินทรัพย์รวมเทียบกับส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นตัววัดความยืดหยุ่นทางการเงินของกิจการ	มากไปหาน้อย
3. อัตราส่วนภาษี เป็นตัวบ่งชี้การหลบเลี่ยงภาษีของกิจการในวันนี้อาจส่งผลให้กำไรลดลงในอนาคต	มากไปหาน้อย
4. อัตราการเจริญเติบโตของกำไรต่อหุ้นถัวเฉลี่ยในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา การใช้ช่วงเวลาดังกล่าวก็เพื่อชดเชยการวัดอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ที่ใช้อายุสั้นกว่า ซึ่งอาจส่งผลให้การประเมินธุรกิจที่ขึ้นลงตามวัฏจักรเกิดการผิดพลาดขึ้นได้	มากไปหาน้อย
5. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของอัตราการเติบโตของกำไรต่อหุ้นเป็นการวัดความไม่เสถียรภาพของแนวโน้มกำไรในลักษณะปีต่อปี	มากไปหาน้อย
6. อัตราการเติบโตของเงินปันผลจ่ายในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาเป็นตัวบ่งบอกว่ากิจการได้มีการจัดสรรกำไรไปสู่ผู้ถือหุ้นบ้าง	มากไปหาน้อย
7. อัตราการลงทุนต่อในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา เป็นตัวบ่งชี้การเติบโตของกำไรที่เกิดขึ้น การที่ใช้ช่วงเวลา 5 ปี ในการคำนวณอัตราการลงทุนต่อ ก็เพื่อสะท้อนการเติบโตของกำไร	มากไปหาน้อย
8. อัตราการจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายใน (ดังแสดงในตารางที่ 4) อัตราส่วนดังกล่าวทำในรูปถัวเฉลี่ย โดยใช้ข้อมูลในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา	มากไปหาน้อย

จากตารางที่ 3 อัตราส่วนการจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายใน (ข้อ 8) เป็นตัวบ่งชี้ระดับของความจำเป็นของกิจการในการจัดหาเงินจากแหล่งภายนอก โดยเปรียบเทียบความต้องการเงินทุนกับเงินทุนที่สามารถจัดหาได้จากแหล่งการดำเนินงานภายใน (ไม่รวมถึงการก่อหนี้เพิ่มเติม หรือการเพิ่มทุนในระหว่างปี) ซึ่งได้นำเสนอปัจจัยที่ใช้ในการคำนวณ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 การคำนวณอัตราส่วนการจัดหาเงินจากแหล่งเงินทุนภายใน

จำนวนเปลี่ยนแปลงในบัญชีลูกหนี้การค้า หรือรายได้ค้างรับ	กำไรสุทธิ
+ จำนวนเปลี่ยนแปลงในสินค้าคงเหลือ + จำนวนเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น ๆ (ไม่รวมถึงจำนวนเปลี่ยนแปลงในบัญชีเงินสด) + รายจ่ายฝ่ายทุน	+ ค่าเสื่อมราคาและรายจ่ายตัดบัญชี + ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี + รายการพิเศษ + จำนวนเปลี่ยนแปลงในหนี้สินหมุนเวียนอื่น ๆ + เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน + ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อยที่เพิ่มขึ้น
= ความต้องการเงินทุนจากการดำเนินงาน + เงินปันผลจ่าย + ชำระคืนหนี้สิน + หนี้สามัญซื้อคืน + เงินลงทุนในหลักทรัพย์ + สินทรัพย์อื่น ๆ ทั้งหมด = ความต้องการเงินทุนรวม	= แหล่งที่มาของเงินทุนจากการดำเนินงาน

ที่มา : วรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2543

อัตราส่วนการจัดหาเงินจากแหล่งเงินทุนภายใน

= แหล่งที่มาของเงินทุนจากการดำเนินงาน

ความต้องการเงินทุนรวม

คุณภาพกำไรของแต่ละกิจการพิจารณาจากผลรวมของการให้คะแนนตั้งแต่ 1-10 คะแนน เป็นแต่ละปีจจัยไป ยิ่งผลรวมที่คำนวณขึ้นต่ำเท่าไร กำไรก็ยิ่งมีคุณภาพสูงเท่านั้น

5. การวัดความแปรปรวนและความเสี่ยง คุณภาพกำไรสามารถวัดได้จากความผันผวนของกำไรไปจากเส้นแนวโน้มกำไรในช่วงที่ผ่านมา เนื่องจากความผันผวนของกำไรที่น้อยกว่า จะเป็นตัวบ่งบอกว่าหลักทรัพย์นั้นมีความเสี่ยงต่อการลงทุนน้อยกว่า ความผันผวนของกำไรที่น้อยกว่า

จึงตามมาด้วยกำไรที่มีคุณภาพสูงกว่า ตัววัดเชิงสถิติที่นำมาใช้ในการวัดความแปรปรวนและความเสี่ยงอันเกี่ยวเนื่องกับกำไร ได้แก่

5.1 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จะบ่งบอกว่ากำไรที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้นผันผวนไปจากค่าเฉลี่ยของการกระจายตัวเลขกำไรเพียงใด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสามารถวัดได้ดังนี้

$$S = \frac{\sqrt{\sum (x - \bar{x})^2}}{N}$$

โดยที่

$$S = \text{ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน}$$

$$X = \text{กำไรที่ประกาศในปี ที่ } t$$

$$X = \text{กำไรถัวเฉลี่ย}$$

$$n = \text{จำนวนปี}$$

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกำไรสูงเท่าไร ความมีเสถียรภาพของกำไรของกิจการจะลดน้อยลงเท่านั้น ถ้าค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูง แสดงว่ากำไรมีคุณภาพต่ำ

5.2 สัมประสิทธิ์ความแปรปรวน

สัมประสิทธิ์ความแปรปรวน จะเป็นตัวบ่งบอกการกระจายกำไรสัมพัทธ์ คือตัววัดอัตราร้อยละของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเมื่อเทียบกับกำไรเฉลี่ย เนื่องจากในบางสถานการณ์การพิจารณาเฉพาะค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเพียงอย่างเดียวอาจก่อให้เกิดการหลงผิด เช่น ในกรณีที่การกระจายความน่าจะเป็นของตัวเลขกำไรของสองกิจการที่นำมาเปรียบเทียบมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากัน แต่มีค่าเฉลี่ยของกำไรแตกต่างกันไม่ได้หมายความว่ากำไรนั้นจะมีคุณภาพเสมอไป ในกรณีเช่นนี้ผู้วิเคราะห์ควรคำนวณสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน ซึ่งจะช่วยให้สามารถแยกความแตกต่างของความมีคุณภาพกำไรของทั้งสองกลุ่มกิจการที่นำมาเปรียบเทียบกัน

$$V = \frac{S}{\bar{X}}$$

โดยที่

$$V = \text{สัมประสิทธิ์ของความแปรปรวน}$$

$$S = \text{ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน}$$

$$X = \text{กำไรถัวเฉลี่ย}$$

สัมประสิทธิ์ของความแปรปรวนนำมาใช้ในการประเมินความไม่มีเสถียรภาพของกำไรของแต่ละกิจการที่นำมาเปรียบเทียบกัน ยิ่งสัมประสิทธิ์ของความแปรปรวนของกิจการยิ่งมีมากขึ้นเท่าใดกระแสกำไรของกิจการก็ยิ่งมีความเสี่ยงมากขึ้นเท่านั้น และถือว่าเป็นกำไรที่ด้อยคุณภาพ

6. การใช้อัตราส่วนจากงบกระแสเงินสด การวัดคุณภาพกำไรโดยใช้อัตราส่วนทางการเงินที่คำนวณจากงบกระแสเงินสดเพราะกำไรที่คำนวณขึ้นตามเกณฑ์คงค้างกับกระแสเงินสดจากการดำเนินงานไม่สัมพันธ์ไปในทางเดียวกัน การคำนวณและ การใช้กระแสเงินสดจากการดำเนินงานในการวิเคราะห์งบการเงินจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยจัดการบิดเบือนอันเกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบกำไรของแต่ละกิจการที่คำนวณขึ้น โดยการใช้นโยบายการบัญชีที่แตกต่างกัน อัตราส่วนทางการเงินที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้จะช่วยให้เกิดความกระจ่างกับผู้วิเคราะห์ว่า (1) กิจการสามารถก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานได้มากน้อยเพียงใดที่จะชดเชยความจำเป็นในการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร ความจำเป็นในการถือสินค้าคงเหลือ ความจำเป็นในการจ่ายเงินปันผล รวมทั้งความจำเป็นในการชำระคืนหนี้เมื่อครบกำหนด (Operating capital needs) (2) กิจการยังคงความสามารถรักษาระดับสินทรัพย์ไว้ได้หรือไม่ (ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากการดำเนินงานของกิจการกับกำไรจากการดำเนินงาน) (3) ค่าเสื่อมราคามีผลกระทบต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด ซึ่งมีอัตราส่วนดังนี้

6.1 ความเพียงพอของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Cash flow adequacy)

$$= \frac{\text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน}}{\text{เงินลงทุนในสินทรัพย์ถาวร+สินค้าคงเหลือที่เพิ่มขึ้น+เงินปันผลจ่าย} \\ + \text{การจ่ายชำระคืนหนี้สิน}}$$

ความเพียงพอของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเป็นตัววัดความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่จะสามารถนำไปชำระคืนหนี้สิน นำไปลงทุนกลับไปสินทรัพย์และนำไปจ่ายเงินปันผล อัตราส่วนที่เกิน 1 ติดต่อกันหลาย ๆ งวดเป็นตัวบ่งบอกความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่เพียงพอต่อรายจ่ายหรือภาระผูกพันต่าง ๆ ที่กล่าวมา

6.2 ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Index)

$$= \frac{\text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน}}{\text{กำไรสุทธิ}}$$

ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน เป็นตัวบ่งบอกว่าหากกิจการสามารถก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานได้ในจำนวนที่สูงพอ ๆ กับกำไรที่ทำมาหาได้แล้ว ก็มีความเป็นไปได้ว่ากำไรนั้นจะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานอย่างแท้จริงและถือว่าเป็นกำไรที่มีคุณภาพ แต่ถ้าหากกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีค่าเป็นลบติดต่อกันหลายปี ในขณะที่กำไรเป็นบวกหรือกำไรสุทธิทางบัญชีสูงกว่ากระแสเงินสดจากการดำเนินงานติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน กำไรที่เกิดขึ้นจัดเป็นกำไรที่ด้อยคุณภาพ

6.3 ผลกระทบของค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดจำหน่ายที่มีต่อกระแสเงินสด (Depreciation / Amortization Impact Ratio)

$$= \frac{\text{ค่าเสื่อมราคา}}{\text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน}}$$

อัตราส่วนผลกระทบของค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดจำหน่ายที่มีต่อกระแสเงินสดเป็นตัวบ่งบอกอัตราร้อยละของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่ได้มาจากการบวกกลับค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดจำหน่ายกลับไปตัวเลขกำไร อัตราส่วนนี้จึงเป็นตัววัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกิจการด้วย โดยทั่วไปผู้วิเคราะห์จะมองว่าการดำเนินงานของกิจการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหากค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดจำหน่ายมีผลกระทบน้อยมากต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

6.4 อัตราส่วนการลงทุนต่อ (Reinvestment Ratio)

$$= \frac{\text{เงินลงทุนในสินทรัพย์ถาวร}}{\text{ค่าเสื่อมราคา + เงินรับจากการขายสินทรัพย์}}$$

อัตราส่วนการลงทุนต่อใช้เปรียบเทียบกับอัตราส่วนผลกระทบของค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดจำหน่ายที่มีต่อกระแสเงินสด เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดเกี่ยวกับความเพียงพอของการลงทุนต่อและการรักษาระดับทุนของกิจการ (Asset Maintenance Base)

6.5 อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio)

$$= \frac{\text{กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษี}}{\text{ดอกเบี้ยจ่ายเป็นเงินสดระหว่างปี}}$$

อัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย เป็นตัวบอกความสามารถของกิจการในการจัดหาเงินจากกิจกรรมดำเนินงานเพื่อนำไปชำระดอกเบี้ยได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ อัตราส่วนที่ดีมีค่ามากกว่า 1 อัตราส่วนมีค่ามากแสดงว่ากิจการมีความสามารถในการชำระดอกเบี้ยและมีสภาพคล่องสูง

6.6 อัตราผลตอบแทนในรูปกระแสเงินสดต่อสินทรัพย์รวม (Cash Flow Return on Assets)

$$= \frac{\text{กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษี}}{\text{สินทรัพย์รวม (ถัวเฉลี่ย)}}$$

อัตราผลตอบแทนในรูปกระแสเงินสดต่อสินทรัพย์รวมเป็นตัววัดผลตอบแทนจากการใช้สินทรัพย์ในรูปกระแสเงินสด ยิ่งอัตราส่วนนี้สูงเท่าไร ยิ่งบ่งชี้ว่ากิจการใช้สินทรัพย์ได้ค่อนข้างมีประสิทธิภาพและกำไรของกิจการนั้นก็ถือว่ามีคุณภาพสูง

จากแนวคิดในการวิเคราะห์คุณภาพกำไรจำนวนมาก ซึ่งนำมาสู่การพัฒนาแบบจำลองและเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพกำไรและเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพกำไรเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพกำไร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

เทคนิค Accruals Component

1. Sloan et al. (1996) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของหลักเกณฑ์คงค้างว่าส่งผลถึงคุณภาพกำไร โดยพิจารณาถึงกำไรสุทธิทางการบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง ซึ่งวัดจากเงินทุนหมุนเวียนสุทธิ ค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดบัญชี โดยใช้รูปแบบจำลองดังนี้

$$\text{Accruals component} = \frac{(\Delta CA - \Delta \text{Cash}) - (\Delta CL - \Delta \text{STD} - \Delta \text{TP}) - \text{Dep}}{\text{Average total Assets}}$$

ΔCA = การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์หมุนเวียน

$\Delta CASH$ = การเปลี่ยนแปลงในเงินสด

ΔCL = การเปลี่ยนแปลงในหนี้สินหมุนเวียน

Δ STD = การเปลี่ยนแปลงในหนี้ระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายใน 1 ปี

Δ TP = การเปลี่ยนแปลงในภาษีเงินได้

Dep = ค่าเสื่อมราคา

Average total Assets = สินทรัพย์รวมเฉลี่ย

Accruals component เป็นจำนวนเงินคงค้างที่สามารถแปลงกำไรเป็นเงินสดได้อย่างน่าเชื่อถือและเพียงพอเป็นตัวบ่งชี้ถึงกำไรสุทธิที่ได้มาจากการบันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง (Accruals basis) ซึ่ง Accruals component เป็นตัวเปรียบเทียบกับกำไรสุทธิในงบกำไรขาดทุน ถ้า Accruals component มีค่าออกมาน้อยเท่าใดแสดงว่ากำไรของกิจการนั้นเป็นกำไรที่มีคุณภาพ

2. Sloan et al. (1999) ได้ทำการพัฒนาแนวคิดจากเดิมในการวิเคราะห์คุณภาพกำไรจากปี 1996 โดยมุ่งเน้นไปที่ Working capital accruals (WCA) และ Total net operation accruals (NOA) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 วิธีดังนี้

1.1 วิธี WCA การคำนวณหา Accruals component โดยวิธี WCA จะพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์หมุนเวียนที่เพิ่มขึ้นและหนี้สินหมุนเวียนที่ลดลง โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Accruals component 1} &= \text{การเพิ่มขึ้นในบัญชีลูกหนี้} \\ &+ \text{การเพิ่มขึ้นของสินค้าคงเหลือ} \\ &+ \text{การลดลงในบัญชีเจ้าหนี้และค้างจ่าย} \\ &+ \text{การลดลงในภาษีค้างจ่าย} \\ &+ \text{การเพิ่มขึ้นในสินทรัพย์หมุนเวียนอื่นๆ} \\ &+ \text{การลดลงในหนี้สินหมุนเวียนอื่นๆ} \end{aligned}$$

1.2 วิธี NOA การคำนวณหา Accruals component โดยวิธี NOA จะพิจารณาจากองค์ประกอบที่ใช้ในการปรับปรุงกำไรก่อนรายการพิเศษที่จัดทำตามหลักเกณฑ์คงค้าง เพื่อคำนวณหากระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$\text{Accruals component 2} = \text{กำไรก่อนรายการพิเศษ} - \text{กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน}$$

จากสูตร Accruals component ซึ่งเป็นตัวปรับกำไรตามเกณฑ์คงค้างให้เป็นกำไรที่เป็นกระแสเงินสด กรณีที่บริษัทมี Accruals component ที่มีค่ามากนั้นก็หมายความว่าบริษัทได้มีการแสดงกำไรตามเกณฑ์คงค้างที่มีความระมัดระวังน้อย ซึ่งแสดงว่าบริษัทมีคุณภาพกำไรต่ำ ในทาง

ตรงกันข้าม ถ้ามี Accruals component มีค่าต่ำ แสดงว่าบริษัทได้มีการแสดงกำไรตามเกณฑ์คงค้างที่มีความระมัดระวังมาก ซึ่งแสดงว่าบริษัทมีคุณภาพกำไรสูง เมื่อได้ค่า Accruals component แล้วนั้น Sloan ได้นำค่าทั้งสองข้างต้นไปหารด้วยสินทรัพย์รวมเฉลี่ย เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบบริษัทที่มีขนาดแตกต่างกันได้ Accruals component ที่คำนวณจากวิธี WCA และวิธี NOA นั้นยังมีค่าต่ำมากเท่าใดยิ่งแสดงว่ากำไรมีคุณภาพสูงมากเท่านั้น ซึ่งแสดงว่ากำไรตามเกณฑ์คงค้างในงบกำไรขาดทุนสามารถสะท้อนเป็นตัวเงินสดได้ คุณภาพกำไรเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้ลงทุนมองว่ากิจการที่มีคุณภาพกำไรสูงย่อมมีความเสี่ยงน้อยกว่ากิจการที่มีคุณภาพกำไรต่ำเนื่องจากกิจการเหล่านี้จะจัดทำตัวเลขกำไรโดยใช้นโยบายบัญชีที่ยืดหลักความระมัดระวัง โดยจากเทคนิคการวิเคราะห์คุณภาพกำไรที่กล่าวมาทำการวิเคราะห์หาคุณภาพกำไรเพื่อพิจารณาได้ว่างบการเงินของกิจการสะท้อนถึงสาระสำคัญทางเศรษฐกิจของการดำเนินอย่างเพียงพอหรือไม่ ดังนี้

วรศักดิ์ ทูมมานนท์ (2543) คุณภาพกำไรอาจวัดจากควมมีเสถียรภาพโดยรวมของกำไรที่เกิดขึ้น นั่นคือกำไรที่มีคุณภาพจะสะท้อนให้เห็นในแง่ของกำไรที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน

Beaver and Dukes (1972) บ่งชี้ว่าอัตราส่วนราคาหุ้นต่อกำไร (P/E Ratio) ของแต่ละกิจการจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวิธีการคิดค่าเสื่อมราคาที่ใช้ กล่าวคือกิจการที่คำนวณค่าเสื่อมราคาวิธีเส้นตรง (แนวโน้มทำให้กำไรสูง) จะมีค่า P/E Ratio ต่ำกว่ากิจการที่คำนวณค่าเสื่อมราคาวิธีอัตราเร่ง เนื่องจากตลาดจะมองกิจการที่คำนวณค่าเสื่อมราคาวิธีเส้นตรงว่ากำลังพยายามที่จะสร้างกำไรให้สูง โดยตัดค่าเสื่อมราคาแบบค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งจะส่งผลกำไรของกิจการมีคุณภาพที่ต่ำกว่าคุณภาพกำไรของกิจการที่ใช้วิธีอัตราเร่ง ผลจากการนี้ทำให้ตลาดจำเป็นต้องนำปัจจัยนี้เข้ามาประกอบการคิดลดกำไรในการประเมินมูลค่าหลักทรัพย์ของกิจการ การมองคุณภาพกำไรกลับมาในลักษณะนี้อาจส่งผลกระทบต่อผู้ที่อยู่ร่วมในตลาดในแง่ของการประเมินมูลค่าหลักทรัพย์อันเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของผลกำไร โดยการตัดค่าเสื่อมราคาโดยใช้วิธีเส้นตรง กล่าวคือตลาดจะมองว่าการคำนวณค่าเสื่อมราคาโดยใช้วิธีเส้นตรงเป็นสัญญาณบ่งชี้ว่ากิจการคงไม่สามารถแบกรับค่าเสื่อมราคาที่เกิดจากการตัดจำหน่ายที่รวดเร็วโดยการใช้วิธีอัตราเร่งได้ ในทางตรงกันข้ามกิจการที่คำนวณค่าเสื่อมราคาโดยใช้วิธีอัตราเร่ง จึงเท่ากับเป็นการส่งสัญญาณว่าฐานะการเงินของกิจการยังแข็งแกร่ง

White et al. (1998) ได้อธิบายถึงสิ่งบ่งชี้ว่ากำไรของบริษัทเป็นกำไรที่มีคุณภาพหรือไม่จากความระมัดระวังที่อยู่เบื้องหลังการจัดทำตัวเลขกำไรของบริษัท ได้แก่

1. วิธีการรับรู้รายได้ที่ยืดหลักความระมัดระวัง
 2. ตีราคาสินค้าคงเหลือโดยใช้วิธี LIFO (ในช่วงเวลาที่สินค้ามีราคาสูงขึ้น)
 3. ตั้งสำรองเผื่อหนี้สูญไว้เป็นจำนวนมากพอสมควรเมื่อเทียบกับยอดลูกหนี้ที่มีอยู่และผลขาดทุนจากหนี้สูญในอดีต
 4. ใช้อัตราเร่งในการตัดค่าเสื่อมราคาและอายุใช้งานที่สั้นกว่าความเป็นจริง
 5. ตัดจำหน่ายค่าความนิยมที่เกิดขึ้นจากการรวมกิจการและสินทรัพย์ไม่มีตัวตนอื่นๆ ด้วยระยะเวลาที่สั้นที่สุด
 6. ตั้งค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่นๆ เป็นต้นทุนของสินทรัพย์ให้น้อยที่สุด
 7. ตั้งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ (Computer software) เป็นค่าใช้จ่ายรอการตัดบัญชีให้น้อยที่สุด
 8. ตัดค่าใช้จ่ายก่อนเริ่มดำเนินงานเป็นค่าใช้จ่ายในงวดที่เกิดขึ้น
 9. รับรู้รายได้จากการรับเหมาก่อสร้างเมื่องานเสร็จสิ้น
 10. ใช้สมมติฐานที่ยืดหลักความระมัดระวังในการจัดทำตัวเลขต่างๆ เกี่ยวกับแผนการสวัสดิการสำหรับพนักงาน
 11. ตั้งสำรองเผื่อผลขาดทุนอันเกิดจากคดีข้อพิพาทต่างๆ และผลขาดทุนอันอาจเกิดขึ้นอื่นๆ ไว้อย่างเพียงพอ
 12. ใช้เทคนิคในการทำรายการจัดหาเงินนอกงบดุลให้น้อยที่สุด
 13. ปราบจากกำไรที่ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำ เช่น กำไรจากการขายสินทรัพย์ กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนกำไรจากการไถ่ถอนหุ้นก่อนกำหนด เป็นต้น
 14. ปราบจากรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงินสด เช่น กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง
 15. เปิดเผยข้อมูลอย่างชัดเจนและเพียงพอ
- สิ่งบ่งชี้ที่กล่าวมานี้ล้วนแต่มีผลทำให้กำไรของกิจการแสดงจำนวนที่ต่ำกว่าความเป็นจริง ทั้งนี้เป็นผลจากการชะลอการรับรู้รายได้และการรับรู้ค่าใช้จ่ายและขาดทุนที่รวดเร็ว แต่ก็ช่วยให้กำไรคุณภาพในสายตาของผู้ใช้งบการเงิน

3. การประเมินคุณภาพกำไร

การประเมินคุณภาพกำไรประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (ศรีธัญญา เศรษฐสุวรรณ, 2548) ดังนี้

1. ระบุและประเมินนโยบายการบัญชีหลักของกิจการ ถ้ากิจการมีนโยบายการบัญชีที่แตกต่างไปจากกิจการอื่นในธุรกิจประเภทเดียวกัน ก็ให้ถือเป็นข้อสงสัยไว้ก่อน นอกจากนี้ให้พิจารณาว่านโยบายการบัญชีของกิจการนั้นค่อนข้างไปในทางระมัดระวัง (Conservative) หรือไม่ เพราะมีความเชื่อกันว่า ถ้ากิจการเลือกนโยบายการบัญชีที่สมเหตุสมผลและระมัดระวัง ก็น่าจะเชื่อถือได้ว่าตัวเลขกำไรมีคุณภาพดีกว่ากิจการที่ดำเนินนโยบายในเชิงรุกและมองโลกในแง่ดีจนเกินไป

2. ประเมินความยืดหยุ่นของการจัดทำบัญชีของกิจการ ทั้งนี้ ขึ้นกับประเภทของธุรกิจที่กิจการดำเนินอยู่ด้วย บางธุรกิจอาจมีสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนมาก บางธุรกิจอาจมีค่าใช้จ่ายก่อนการดำเนินงานสูง หรือบางธุรกิจอาจมีการรับรู้รายได้ หรือมีวิธีการบัญชีที่พิเศษออกไป ทำให้ผู้บริหารมีบทบาทมากในการใช้วิจารณญาณและประมาณการก็ให้พึงระวังว่าคุณภาพของตัวเลขกำไร อาจไม่สูงเท่ากับกิจการที่มีความยืดหยุ่นน้อยกว่า และทุกอย่างมีวิธีการปฏิบัติบัญชีที่ตายตัว ทำให้สามารถเปรียบเทียบกันได้ง่าย ในเรื่องของความยืดหยุ่นนี้ บางครั้งไม่เกี่ยวกับประเภทของธุรกิจโดยตรง แต่เกี่ยวกับลักษณะของรายการ เช่นการจัดฝึกอบรมพนักงาน การลงทุนขยายงานในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การทุ่มตลาดที่อัตราผลตอบแทนต่ำ ซึ่งเป็นเรื่องของบทบาทของผู้บริหารในการใช้วิจารณญาณและการตัดสินใจ

3. พิจารณากลยุทธ์ในการจัดทำรายงานของกิจการ แม้ว่าการเปิดเผยข้อมูลจะไม่ใช่ตัวชี้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณภาพกำไร แต่ก็สามารถบอกความเป็นนัย ๆ ได้บ้างว่า ฝ่ายจัดการของกิจการนั้น มีความบริสุทธิ์ใจเพียงใดในการนำเสนอข้อมูล นอกจากนี้ ยังอาจดูถึงรายงานของผู้สอบบัญชีและประวัติการรายงานของกิจการว่าได้มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอโดยสม่ำเสมอหรือไม่

4. ให้ความสนใจกับสัญญาณบ่งชี้ว่าอาจมีปัญหาเกิดขึ้น (Red Flags) ซึ่งมีอยู่หลายประเภท เช่น ตัวเลขกำไรสูงกว่ากระแสเงินสดจากการดำเนินงานหรือสูงกว่ารายได้ที่ต้องเสียภาษี (Taxable Income) อยู่เป็นประจำ การมีปัญหาทางการเงินอย่างต่อเนื่องของกิจการก็เป็นเครื่องบ่งชี้อย่างหนึ่งว่า อาจเป็นต้นเหตุให้เกิดการบริหารตัวเลขกำไรได้

ปัจจัยอีกตัวหนึ่งที่นักวิเคราะห์น่าจะให้ความสนใจคือ ความเสี่ยงของธุรกิจ (Business Risk) ซึ่งอาจเกิดจากผลของรายได้ที่ขึ้นลงตามฤดูกาล แหล่งที่มาและความแน่นอนของรายได้และข้อจำกัดทางกฎหมาย ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยภายนอก แต่ก็มีผลกระทบต่อตัวเลขกำไรของกิจการด้วย

และตัวเลขกำไรที่มีคุณภาพนั้น นอกจากจะต้องสะท้อนภาพของธุรกิจที่เกิดขึ้นจริงแล้ว ก็ยังต้องให้ข้อมูลแก่ผู้ใช้ในการพยากรณ์เพื่อการตัดสินใจที่ดีในอนาคต

แนวคิดในการประเมินคุณภาพกำไรต้องอาศัยความสามารถของผู้ประเมิน ทักษะในการอ่าน ทำความเข้าใจ และตีความหมายในงบการเงินของบริษัท โดยหลักความระมัดระวังสำหรับการประเมินมูลค่าของบริษัท แนวคิดนี้นำมาซึ่งปัจจัยพื้นฐานสำหรับการประเมิน ประกอบด้วย

1. ลูกหนี้ การที่ลูกหนี้มีแนวโน้มสูงขึ้นมีผลมาจากยอดขายสูงขึ้นหรือมีตัวบ่งชี้ว่ามีการเก็บหนี้ช้าลง หรือเร่งให้มีการขายเร็วขึ้น เป็นสิ่งที่ควรพิจารณาในการประเมินคุณภาพกำไร เพราะการจัดการใดเกี่ยวกับลูกหนี้ย่อมส่งผลถึงรายได้ของกิจการด้วย
2. สินค้าคงเหลือเหลือ แนวโน้มของบริษัทที่มีการเติบโตสูงขึ้นจะมีระดับสินค้าคงเหลือเพิ่มขึ้น ซึ่งการเพิ่มขึ้นของสินค้าคงเหลือนี้ต้องสัมพันธ์กับยอดขาย สินค้าคงเหลือต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของธุรกิจด้วยการเก็บสินค้าเน่าเสียง่ายหรือล่าช้าเร็ว จะเป็นปัญหาให้ยอดขายตกต่ำเร็วขึ้น หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของคู่แข่งก็สามารถสร้างปัญหาให้กิจการได้ สินค้าคงเหลือมีผลกระทบต่อกำไรขั้นต้น ดังนั้นผู้ประเมินจะต้องเปรียบเทียบสินค้าคงเหลือในงบดุลกับสินค้าคงเหลือเฉลี่ยอัตราส่วนการหมุนเวียนของสินค้า เปรียบเทียบกับอุตสาหกรรม
3. สินทรัพย์ถาวร การพิจารณาเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับรายจ่ายฝ่ายทุนในการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์อาจแสดงเป็นรายจ่ายที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของกิจการ หรือเพื่อปรับปรุงสินทรัพย์ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกระแสเงินสดและในการลดลงของรายจ่ายฝ่ายทุน อาจตีความถึงการขาดหลักความระมัดระวังในการรับรู้รายจ่ายฝ่ายทุนและค่าเสื่อมราคา
4. รายได้ การรับรู้รายได้ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ที่อาจจะเกิดการบิดเบือนการขายสินค้าและบริการให้ลูกค้าควรพิจารณาการให้บริการเพิ่มเติม เช่น ค่าใช้จ่ายในการบริการหลังการขาย การรับรู้รายได้สิ่งที่สำคัญควรพิจารณาคือหลักเกณฑ์ในการรับรู้รายได้ ซึ่งอาจรับรู้ทันทีที่เกิดการขายหรือส่งสินค้า
5. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเงินบำนาญ การกำหนดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเงินบำนาญ การตัดจ่ายส่งผลกระทบต่อกำไรทั้งสิ้น ซึ่งการจัดการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเงินบำนาญอาจทำ

ให้กำไรสูงขึ้นได้ ดังนั้น ในการประเมินควรพิจารณาตั้งแต่สมมติฐานการคำนวณ ถ้าไม่สมเหตุสมผลนักประเมินทำการปรับปรุงกำไรของกิจการได้

6. กำไรจากการขายสินทรัพย์ ถือเป็นรายได้ที่ไม่ได้เกิดจากการประกอบกิจการโดยตรง (รายได้อื่น)นักประเมินควรพิจารณาว่ามีการบิดเบือนกำไรจากการขายสินทรัพย์หรือไม่ หรือถ้าในกรณีขายสินทรัพย์นั้นเกิดขึ้นบ่อยครั้งอาจเกิดจากการพยายามลดหนี้ของกิจการ ซึ่งการขายสินทรัพย์นี้อาจส่งผลต่อกำลังการผลิตและกระทบต่อกำไรของกิจการในด้านลบได้
7. รายได้ที่ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำในการประกอบธุรกิจปกติ แนวคิดที่ไม่สามารถเข้าใจโดยนักประเมินหรือเจ้าของธุรกิจ บางธุรกิจมักมีเหตุการณ์ที่เป็นลักษณะเหมือนภาพลวง เช่น รายการขาดทุนจากไฟไหม้เป็นหลักเกณฑ์ที่เกิดการรับรู้ที่ต่ำกว่าหนี้สงสัยจะสูญ ในงวดเวลาเมื่อเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจตกต่ำ หรือในกรณีที่กิจการมีการจัดโครงสร้างใหม่ ก็เป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญในการพิจารณา นอกจากนี้กำไรที่ลดลงในส่วนของงานของธุรกิจซึ่งอาจเป็นเหตุผลจากการเพิ่มขึ้นของคู่แข่งขึ้น ในการวิเคราะห์นั้นควรคำนึงถึงระยะเวลาในการกระจายผลขาดทุนที่กิจการใช้ด้วย
8. ผู้ประเมินค่าจะตรวจสอบการเจริญเติบโตของรายได้ถึงความสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตของกำไร กล่าวคือ รายได้เพิ่มขึ้นมากกว่ากำไร กำไรขั้นต้นอาจจะลดลงได้ในทางตรงกันข้ามถ้ากำไรที่เพิ่มขึ้นมากกว่าการเพิ่มขึ้นของรายได้ ผู้ประเมินควรตั้งคำถามถึงการเติบโตของรายได้ว่าสามารถสนับสนุนกำไรได้หรือไม่หรือกำไรเป็นผลจากต้นทุนที่ลดลง

ปัจจัยอื่น ๆ ที่ควรพิจารณาอย่างเหมาะสมเช่น แผนภาษี การคำนวณกำไรต่อหุ้น สิทธิในการซื้อหุ้น ค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนผลกระทบของสินทรัพย์ไม่มีตัวตน ความเข้าใจในคุณภาพกำไรเป็นองค์ประกอบของการวัดมูลค่า และผู้ประเมินจะต้องรู้และมีทักษะในการประเมินความหลากหลายของงบการเงินและสามารถนำประสบการณ์มาปรับปรุงกำไรเพื่อให้การรายงานกำไรไม่หลอกลวง

4. อัตราส่วนเฉลี่ยอุตสาหกรรม

เพทรี ชุมทรัพย์ (2548 : 189) กล่าวว่าอัตราส่วนเฉลี่ยอุตสาหกรรมซึ่งจะถือเป็นตัวแทนของอุตสาหกรรมนั้นๆ ได้ ควรมีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ลักษณะข้อมูลที่ได้จากบริษัทต่างๆ ที่อยู่ในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกันเพื่อคำนวณหาอัตราส่วนเฉลี่ย ควรได้จากบริษัทที่มีลักษณะเฉพาะส่วนสำคัญ ดังนี้

1.1 ระบบการบัญชีและวิธีการบันทึกบัญชีตลอดจนการจำแนกประเภทบัญชีและการคิดค่าเสื่อมราคาต้องอยู่ในรูปแบบเดียวกัน

1.2 ระยะเวลาของข้อมูลควรเป็นหนึ่งรอบระยะเวลาบัญชีและต้องเป็นระยะเวลาเดียวกัน

1.3 นโยบายการประเมินมูลค่าสินทรัพย์และการตัดบัญชีสินทรัพย์อื่นถือเป็นค่าใช้จ่ายควรเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน

1.4 เป็นตัวแทนของกลุ่มบริษัทที่มีลักษณะเหมือนกัน

1.5 นโยบายการบริหารงานของบริษัทตัวแทนเหล่านี้ค่อนข้างจะอยู่ในรูปแบบเดียวกัน

2. ผลทางสถิติความน่าเชื่อถือของค่าเฉลี่ยนอกจากขึ้นกับปัจจัยข้างต้นแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวกับทางสถิติ คือ จำนวนบริษัทที่นำมาใช้ในการหาค่าเฉลี่ยจะต้องมีจำนวนมากพอที่จะเป็นตัวแทนของอุตสาหกรรมประเภทนั้นได้ นอกจากนี้ต้องพิจารณาถึงการเบี่ยงเบนจากค่าเฉลี่ยว่ามากน้อยเพียงใด หากเบี่ยงเบนน้อยความเชื่อถือในค่าเฉลี่ยจะมีมากกว่ากรณีเบี่ยงเบนมาก

เพทรี ชุมทรัพย์ (2548 : 190) วิธีการจัดทำอัตราส่วนเฉลี่ยของอุตสาหกรรมโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มบริษัทภายในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกัน มีวิธีการดังนี้

1. รวบรวมงบการเงินของบริษัทที่สามารถเปรียบเทียบกันได้ภายในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกัน

2. กำหนดอัตราส่วนที่ต้องการหาค่าเฉลี่ย ได้แก่

2.1 อัตราส่วนวัดคุณภาพกำไร

2.2 อัตราส่วนวัดผลตอบแทนที่เป็นเงินสดต่อสินทรัพย์รวม

2.3 อัตราส่วนกระแสเงินสดต่อรายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผล

3. เมื่อคำนวณอัตราส่วนได้แล้ว นำอัตราส่วนทั้งหมดมาจัดลำดับจากค่าสูงสุดไปจนถึงค่าต่ำสุด

4. ตัดอัตราส่วนที่สูงเกินไปและต่ำเกินไปออก นำอัตราส่วนที่เหลือมาหาค่าเฉลี่ย
5. นำค่าอัตราส่วนภายหลังตัดค่าสูงสุดและต่ำสุด ซึ่งอาจมีผลต่อค่าเฉลี่ยที่จะโน้มไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งออก หลังจากนั้นนำอัตราส่วนของแต่ละบริษัทที่คำนวณได้มาหาค่าเฉลี่ยตามวิธีการหาค่าเฉลี่ยทางเลขคณิตก็จะได้อัตราส่วนเฉลี่ยของอุตสาหกรรม

5. ประสิทธิภาพการดำเนินงาน

5.1 ความหมาย

พีเตอร์สัน และพลาวแมน (Peterson & Plowman อ้างถึงใน คชาวุธ พรหมายน, 2545 : 9) ได้ให้ความหมายของคำว่าประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านทางธุรกิจ ในความหมายอย่างแคบว่าหมายถึง การลดต้นทุนในการผลิต และความหมายอย่างกว้าง หมายถึงคุณภาพของการมีประสิทธิภาพ (Quality of Effectiveness) และความสามารถในการผลิต (Competence and Capability) และในการดำเนินงานทางด้านธุรกิจที่จะถือว่ามีประสิทธิภาพสูงสุด ก็เพื่อสามารถผลิตสินค้า หรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุดเพื่อคำนึงถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่ ดังนั้นแนวความคิดของคำว่าประสิทธิภาพในด้านธุรกิจมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ ต้นทุน (Cost) คุณภาพ (Quality) ปริมาณ (Quantity) เวลา (Time) และวิธีการ (Method) ในการผลิต

ธงชัย สันติวงษ์ (2541 : 30 อ้างถึงในภัทรพร ตูลารักษ์, 2544 : 6) ได้กล่าวว่า ความมีประสิทธิภาพ หมายถึงการมีสมรรถนะสูง สามารถมีระบบการทำงานสร้างสมทรัพย์ากร และความมั่งคั่งเก็บไว้ภายในเพื่อการขยายตัวต่อไป และเพื่อเอาไว้สำหรับรองรับสถานการณ์ที่อาจเกิดวิกฤติการณ์จากภายนอกได้ด้วย นอกจากนี้แล้ว ธงชัย สันติวงษ์ ยังได้รวบรวมความคิดของนักวิชาการอีกหลายท่านที่ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างคำว่า “ประสิทธิผลขององค์กร” (Organizational Effectiveness) และประสิทธิภาพขององค์กร (Organizational Efficiency) ไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสำเร็จในการที่สามารถดำเนินกิจการให้ก้าวหน้าไปและสามารถบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ ที่องค์กรตั้งไว้ ส่วนประสิทธิผล หมายถึง การเปรียบเทียบทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลที่ได้จากการทำงานว่าดีขึ้นอย่างไรแค่ไหน ในขณะที่กำลังทำงานตามเป้าหมายขององค์กร

มิลเล็ต (Millet อ้างถึงใน สติติ คำลาเลี้ยง, 2544 : 13) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพ(Efficiency) หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ มวลมนุษย์ และได้

รวมถึงผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้น (Human satisfaction and Benefit produced) ซึ่งความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจในการบริการให้กับประชาชน โดยพิจารณาจาก

1. การให้บริการอย่างเท่าเทียม (Equitable service)
2. การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา (Timely service)
3. การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample service)
4. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progression service)

ไซมอน (Simon อ้างถึงใน สถิต คำลาเลี้ยง, 2544 : 13) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้ว่า ถ้าจะพิจารณางานใดจะมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น ให้ดูความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลผลิต (Output) ที่ได้รับ เพราะฉะนั้นตามทรรศนะนี้จึงหมายถึง ผลผลิตลบด้วยปัจจัยนำเข้าและถ้าเป็นการบริหารราชการ องค์กร ของรัฐก็บวกความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Satisfaction) เข้าไปด้วยซึ่งอาจเขียนเป็น สูตรได้ดังนี้

$$E = (O-I) + S$$

E = Efficiency คือ ประสิทธิภาพของงาน

O = Output คือ ผลผลิตหรืองานที่ได้รับออกมา

I = Input คือ ปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากร

S = Satisfaction คือ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ

รพี แก้วเจริญ และทิติยา สุวรรณะชญ (2510, หน้า 5) ได้อธิบายความหมายของ คำว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานให้สำเร็จซึ่งไม่ได้กล่าวถึงปัจจัยนำเข้าหรือความพึงพอใจ

จากความหมายต่าง ๆ ข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานหรือกิจการใดก็แล้วแต่ให้ประสบผลสำเร็จตามที่ได้วางเป้าหมายไว้

5.2 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

สมพงษ์ เกษมสิน(2521,30)ได้กล่าวถึงแนวคิดของ Haning Emerson ที่เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการทำงานให้มีประสิทธิภาพในหนังสือ "The Twelve Principles of Efficiency" ซึ่งได้รับการยกย่องและกล่าวขานกันมาก หลัก 12 ประการมี ดังนี้คือ

1. ทำความเข้าใจและกำหนดแนวความคิดในการทำงานให้กระจ่าง
2. ใช้หลักสามัญสำนึกในการพิจารณาความน่าจะเป็นไปได้ของงาน

3. ค่าปรึกษาแนะนำต้องสมบูรณ์และถูกต้อง
4. รักษาระเบียบวินัยในการทำงาน
5. ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม
6. การทำงานต้องเชื่อถือได้ มีความซื่อสัตย์ มีสมรรถภาพและมีการลงทะเลเบียนไว้

เป็นหลักฐาน

7. งานควรมีลักษณะแจ้งให้ทราบถึงการดำเนินงานอย่างทั่วถึง
8. งานเสร็จทันเวลา
9. ผลงานได้มาตรฐาน
10. การดำเนินงานสามารถยึดเป็นมาตรฐานได้
11. กำหนดมาตรฐานที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแก่งานงานได้
12. ให้บำเหน็จรางวัลแก่งานที่ดี

สมัยศ นาวีการ (2529, 6) กล่าวถึงแนวความคิดของ (Thomas J. Peters) ซึ่งเสนอปัจจัย 7 ประการ (7-S) ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์กร คือ

1. กลยุทธ์ (Strategy) กลยุทธ์เกี่ยวกับการกำหนดภารกิจ การพิจารณาจุดอ่อน และจุดแข็งภายในองค์กร โอกาสและอุปสรรคภายนอก
2. โครงสร้าง (Structure) โครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสมจะช่วยให้การปฏิบัติงาน
3. ระบบ (Systems) ระบบขององค์กรที่จะบรรลุเป้าหมาย
4. แบบ (Styles) แบบของการบริหารของผู้บริหารเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร
5. บุคลากร (Staff) ผู้ร่วมองค์กร
6. ความสามารถ (Skill)
7. ค่านิยม (Shared Values) ค่านิยมร่วมของคนในองค์กร

6. นโยบายการบัญชี

ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 8 (ปรับปรุง 2552) เรื่อง นโยบายการบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชีและข้อผิดพลาด ได้ให้ความหมายของนโยบายการบัญชีว่า นโยบายการบัญชีหมายถึง หลักการ หลักเกณฑ์ ประเพณีปฏิบัติ กฎและวิธีปฏิบัติที่เฉพาะที่กิจการนำมาใช้ในการจัดทำและนำเสนองบการเงิน ซึ่งเมื่อกิจการนำมาตรฐานการรายงานทางการเงินไปถือปฏิบัติเป็นการเฉพาะ

กับรายการค้า เหตุการณ์ หรือสถานการณ์อื่นทางบัญชี นโยบายการบัญชีหรือวิธีปฏิบัติทางบัญชีที่นำมาใช้ปฏิบัติกับรายการดังกล่าวต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับเรื่องนั้น ในกรณีที่ไม่มีมาตรฐานการรายงานทางการเงินโดยเฉพาะสำหรับรายการค้า เหตุการณ์หรือสถานการณ์อื่น ฝ่ายบริหารต้องใช้ดุลยพินิจในการเลือกใช้นโยบายการบัญชีที่ส่งผลให้ข้อมูลในงบการเงินมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงิน
2. มีความน่าเชื่อถือโดยทำให้งบการเงินของกิจการ
 - 2.1 แสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการอย่างเที่ยงธรรม
 - 2.2 สะท้อนเนื้อหาเชิงเศรษฐกิจของรายการค้า เหตุการณ์หรือสถานการณ์อื่นโดยไม่คำนึงถึงรูปแบบทางกฎหมาย
 - 2.3 มีความเป็นกลาง กล่าวคือปราศจากความลำเอียง
 - 2.4 จัดทำขึ้นตามหลักความระมัดระวัง
 - 2.5 มีความครบถ้วนในทุกส่วนที่มีสาระสำคัญ

การใช้ดุลยพินิจนั้น ฝ่ายบริหารต้องอ้างอิงและพิจารณาการใช้นโยบายการบัญชีจากแหล่งต่าง ๆ ตามลำดับต่อไปนี้

1. ข้อกำหนดและแนวปฏิบัติที่ระบุไว้ในมาตรฐานการรายงานทางการเงินสำหรับเรื่องที่คล้ายคลึงและเกี่ยวข้องกัน
2. คำนิยาม เกณฑ์การรับรู้รายการ และแนวความคิดวัดมูลค่าสำหรับสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ และค่าใช้จ่ายที่ระบุไว้ในแม่บทการบัญชี

กิจการต้องเลือกใช้และนำนโยบายการบัญชีมาถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอกับรายการค้า เหตุการณ์และสถานการณ์อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เว้นแต่มาตรฐานการรายงานทางการเงินได้กำหนดหรืออนุญาตเป็นการเฉพาะให้ใช้นโยบายการบัญชีที่แตกต่างกันได้สำหรับรายการแต่ละประเภท หากมาตรฐานการรายงานทางการเงินกำหนดหรืออนุญาตให้ปฏิบัติดังกล่าวได้ กิจการต้องเลือกและนำนโยบายการบัญชีที่เหมาะสมมาถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอสำหรับรายการแต่ละประเภท

7. เกณฑ์คงค้าง

การบัญชีตามเกณฑ์คงค้างแสดงผลกระทบของรายการและเหตุการณ์และสถานการณ์อื่นต่อทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจและสิทธิเรียกร้องของกิจการในงวดที่ผลกระทบเหล่านั้นเกิดขึ้น แม้ว่าเงินสดรับและจ่ายที่เป็นผลจากรายการ เหตุการณ์และสถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในรอบระยะเวลาที่ต่างกัน ประเด็นนี้สำคัญเนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจและสิทธิเรียกร้องของกิจการที่เสนอรายงานและการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจและสิทธิเรียกร้องระหว่างรอบระยะเวลาของกิจการที่เสนอรายงานใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการดำเนินงานในอดีตและในอนาคตของกิจการได้ดีกว่าข้อมูลเพียงเงินสดรับและจ่ายในระหว่างรอบระยะเวลา(กรอบแนวคิดสำหรับรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง 2557) สภาวิชาชีพบัญชี) การรับรู้รายการตามเกณฑ์คงค้างเป็นแนวคิดที่อยู่ภายใต้สมมติฐานของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตภายใต้หลักการบัญชีการจับคู่รายได้และค่าใช้จ่าย จึงทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างการรับรู้รายได้และกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นจริงในระหว่างงวดเวลาเป็นรายการคงค้างของสินทรัพย์หรือหนี้สิน ภายใต้ข้อสมมติการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของกิจการ ทำให้กำไรสุทธิตามบัญชีจะไม่เท่ากับเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน อาจน้อยกว่าหรือมากกว่าก็ได้ ซึ่งทำให้เกิดภาพลวงและเข้าใจผิดได้ง่ายและจากความแตกต่างของงวดเวลาตามหลักการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย กล่าวคือค่าใช้จ่ายที่สัมพันธ์โดยตรงกับรายได้จะต้องรับรู้ในงวดบัญชีเดียวกันกับที่รับรู้รายได้ กรณีค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นไม่สัมพันธ์โดยตรงกับรายได้ แต่เป็นรายจ่ายที่มีประโยชน์เฉพาะงวดบัญชีนั้น ก็จะถือเป็นค่าใช้จ่ายในงวดนั้นทันที เช่น เงินเดือน ค่าเช่า ดอกเบี้ยจ่าย เป็นต้น และเมื่อกิจการคาดว่าจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากรายจ่ายที่เกิดขึ้นในหลายรอบระยะเวลาบัญชี กิจการจะรับรู้ค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนตลอดระยะเวลาที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากรายจ่ายนั้นตามเกณฑ์การปันส่วนที่มีระบบ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดการรับรู้รายการตามเกณฑ์คงค้างก่อให้เกิดข้อดีที่ช่วยในการวัดมูลค่าที่เกิดจากการดำเนินงานในปัจจุบันของกิจการและเป็นเครื่องบ่งชี้ความสามารถในการทำกำไรในอนาคต แต่ข้อเสียของแนวคิดดังกล่าวที่อาจก่อให้เกิดการตกแต่งกำไรของผู้บริหารในการปรับเปลี่ยนประมาณการทางบัญชี การเลือกหลักการบัญชีที่สร้างภาพลักษณ์ของผลการดำเนินงานที่ดีกว่า ก่อให้เกิดความแตกต่างของกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นจริงกับการบันทึกรายการตามเกณฑ์คงค้างที่เกิดจากการเลือกรับรู้ของผู้บริหาร(ช่อทิพ โกกิม, 2547)

8. งบการเงิน

กรอบแนวคิดสำหรับรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง 2557) ได้ระบุว่างบการเงินแสดงถึงผลกระทบทางการเงินของรายการและเหตุการณ์อื่นโดยการจัดประเภทรายการและเหตุการณ์อื่นตามลักษณะเชิงเศรษฐกิจ ประเภทของรายการดังกล่าว เรียกว่า องค์ประกอบของงบการเงิน องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวัดฐานะการเงินในงบดุล ได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวัดผลการดำเนินงานในงบกำไรขาดทุน ได้แก่ รายได้ และค่าใช้จ่าย

1. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวัดฐานะการเงินในงบดุล ได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น คำนิยามขององค์ประกอบต่างๆ มีดังนี้

- **สินทรัพย์** หมายถึง ทรัพยากรที่อยู่ในความควบคุมของกิจการ ทรัพยากรดังกล่าวเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งกิจการคาดว่าจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากทรัพยากรนั้นในอนาคต
- **หนี้สิน** หมายถึง ภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการ ซึ่งเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต โดยการชำระภาระผูกพันนั้นคาดว่าจะส่งผลให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ
- **ส่วนของผู้ถือหุ้น** หมายถึง ส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์ของกิจการหลังจากหักหนี้สินทั้งสิ้นออกแล้ว

2. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวัดผลการดำเนินงาน ได้แก่ รายได้ และค่าใช้จ่าย คำนิยามขององค์ประกอบต่างๆ มีดังนี้

- **รายได้** หมายถึง การเพิ่มขึ้นของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบระยะเวลาบัญชีในรูปกระแสเข้าหรือการเพิ่มค่าของสินทรัพย์ หรือการลดลงของหนี้สินอันส่งผลให้ส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ไม่รวมถึงเงินทุนที่ได้รับผู้มีส่วนร่วมในส่วนของเจ้าของ
- **ค่าใช้จ่าย** หมายถึง การลดลงของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบระยะเวลาบัญชีในรูปกระแสออกหรือการลดค่าของสินทรัพย์ หรือการเพิ่มขึ้นของหนี้สินอันส่งผลให้ส่วนของผู้ถือหุ้นลดลง ทั้งนี้ไม่รวมถึงการแบ่งปันส่วนทุนให้กับผู้มีส่วนร่วมในส่วนของเจ้าของ

งบการเงินที่สมบูรณ์

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2552) ระบุว่ามาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2552) เรื่อง การนำเสนองบการเงิน ได้มีการแก้ไขให้เป็นที่ไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 1 เรื่อง การนำเสนองบการเงิน ซึ่งพอสรุปเนื้อหาได้ดังนี้

งบการเงินเป็นการนำเสนอฐานะการเงินและผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการอย่างมีแบบแผน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดของกิจการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินในกลุ่มต่าง ๆ นอกจากนี้ งบการเงินยังแสดงถึงผลการบริหารงานของฝ่ายบริหารซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแลทรัพยากรของกิจการ ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว งบการเงินจึงต้องประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. สินทรัพย์ หมายถึง ทรัพยากรที่อยู่ในความควบคุมของกิจการ ทรัพยากรดังกล่าวเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งกิจการคาดว่าจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากทรัพยากรนั้นในอนาคต
2. หนี้สิน หมายถึง ภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการ ซึ่งเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต โดยการชำระภาระผูกพันนั้นคาดว่าจะส่งผลให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ
3. ส่วนของเจ้าของ หมายถึง ส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์ของกิจการหลังจากหักหนี้สินทั้งสิ้นออกแล้ว
4. รายได้ หมายถึง การเพิ่มขึ้นของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบระยะเวลาบัญชีในรูปกระแสเข้าหรือการเพิ่มค่าของสินทรัพย์ หรือการลดลงของหนี้สินอันส่งผลให้ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ไม่รวมถึงเงินทุนที่ได้รับผู้มีส่วนร่วมในส่วนของเจ้าของ
5. ค่าใช้จ่าย หมายถึง การลดลงของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบระยะเวลาบัญชีในรูปกระแสออกหรือการลดค่าของสินทรัพย์ หรือการเพิ่มขึ้นของหนี้สินอันส่งผลให้ส่วนของเจ้าของลดลง ทั้งนี้ไม่รวมถึงการแบ่งปันส่วนทุนให้กับผู้มีส่วนร่วมในส่วนของเจ้าของ

งบการเงินฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย

1. งบแสดงฐานะทางการเงิน ณ วันสิ้นงวด
2. งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จสำหรับงวด
3. งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้นสำหรับงวด

4. งบกระแสเงินสดสำหรับงวด

5. หมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งประกอบด้วยสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ ข้อมูลที่ให้คำอธิบายอื่น

6. งบแสดงฐานะการเงิน ณ วันต้นงวดของงวดที่นำมาเปรียบเทียบที่ใกล้ที่สุด เมื่อกิจการได้นำนโยบายการบัญชีใหม่มาถือปฏิบัติย้อนหลัง หรือเมื่อกิจการมีการจัดประเภทรายการในงบการเงินใหม่

ข้อพิจารณาโดยทั่วไป

1. การนำเสนอของงบการเงินโดยถูกต้องที่ควรและเป็นไปตามตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน

งบการเงินต้องแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานทางการเงินและกระแสเงินสดของกิจการ โดยถูกต้องตามที่ควร การแสดงข้อมูลโดยถูกต้องตามที่ควรคือการเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมของผลกระทบรายการ เหตุการณ์อื่น ๆ และเงื่อนไขต่าง ๆ ตามคำนิยามและเกณฑ์การรับรู้รายการสินทรัพย์ รายการสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้และค่าใช้จ่ายที่กำหนดไว้ในแม่บทการบัญชี การนำเสนอของงบการเงินซึ่งได้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินและมีการเปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมให้เหมาะสมแก่กรณี ถือว่างบการเงินนั้นนำเสนอข้อมูลโดยถูกต้องตามที่ควร งบการเงินที่จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินต้องเปิดเผยถึงการถือปฏิบัติตามมาตรฐานดังกล่าวไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินอย่างชัดเจนโดยไม่มีเงื่อนไข กิจการจะต้องไม่อธิบายว่างบการเงินได้จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินถ้างบการเงินดังกล่าวไม่ได้จัดทำขึ้นตามข้อกำหนดทั้งหมดในมาตรฐานการรายงานทางการเงิน

2. การดำเนินงานต่อเนื่อง

ในการจัดทำงบการเงิน ฝ่ายบริหารต้องประเมินความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของกิจการ งบการเงินต้องจัดทำขึ้นตามหลักการดำเนินงานต่อเนื่อง เว้นแต่กิจการมีความตั้งใจที่จะชำระบัญชี เลิกกิจการ หรือไม่มีทางเลือกอื่นใด นอกเหนือจากการชำระบัญชีหรือเลิกกิจการ จากการประเมินความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง หากฝ่ายบริหารพบว่ามีความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสภาพการณ์ใดที่อาจทำให้เกิดความสงสัยอย่างมีนัยสำคัญเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของกิจการ กิจการต้องเปิดเผยให้ทราบถึงความไม่แน่นอนเหล่านั้น ในกรณีที่งบการเงินมิได้จัดทำขึ้นตามหลักการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง กิจการ

จะต้องเปิดเผยถึงข้อเท็จจริงนี้พร้อมทั้งเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดทำงานการเงินนั้น และเหตุผลที่กิจการไม่อาจดำเนินงานอย่างต่อเนื่องได้

3. เกณฑ์คงค้าง

กิจการต้องจัดทำงานการเงินตามเกณฑ์คงค้าง ยกเว้นข้อมูลเกี่ยวกับกระแสเงินสด เมื่อใช้เกณฑ์คงค้างในการจัดทำงานการเงิน กิจการต้องรับรู้รายการเป็นสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้และค่าใช้จ่าย(องค์ประกอบของงบการเงิน) เมื่อรายการเหล่านั้นเป็นไปตามค่านิยมและเกณฑ์การรับรู้รายการตามที่กำหนดไว้ในแม่บทการบัญชี

4. ความมีสาระสำคัญและการนำเสนอด้วยยอดรวม

รายการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันแต่ละประเภทที่มีสาระสำคัญต้องแยกแสดงในงบการเงิน รายการที่มีลักษณะหรือหน้าที่ไม่คล้ายคลึงกันแต่ละรายการต้องแยกแสดงในงบการเงิน เว้นแต่รายการเหล่านั้นไม่มีสาระสำคัญ

5. การหักกลับ

กิจการต้องไม่นำสินทรัพย์และหนี้สิน หรือรายได้และค่าใช้จ่ายมาหักกลับกัน นอกจากมาตรฐานการรายงานทางการเงินมีข้อกำหนดหรืออนุญาตให้หักกลับได้

6. ความถี่ในการรายงาน

กิจการต้องนำเสนองบการเงินฉบับสมบูรณ์(รวมทั้งข้อมูลเปรียบเทียบ)อย่างน้อยปีละครั้ง ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงวันสิ้นรอบระยะเวลารายงานและเป็นเหตุให้กิจการต้องนำเสนองบการเงินซึ่งมีรอบระยะเวลาบัญชียาวกว่าหรือสั้นกว่าหนึ่งปี กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับแต่ละงวดในงบการเงินดังต่อไปนี้

- 1) เหตุผลในการใช้งวดที่ยาวกว่าหรือสั้นกว่าหนึ่งปี
- 2) ข้อเท็จจริงที่ว่าจำนวนเงินเปรียบเทียบที่แสดงในงบการเงินไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ทั้งหมด

7. ข้อมูลเปรียบเทียบ

กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลของงวดก่อนเปรียบเทียบกับทุกรายการที่แสดงในงบการเงินงวดปัจจุบันหากมาตรฐานการรายงานทางการเงินมิได้อนุญาตหรือกำหนดเป็นอย่างอื่น กิจการต้องรวมข้อมูลเปรียบเทียบที่เป็นข้อมูลเชิงบรรยายและพรรณนา หากข้อมูลนั้นช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถเข้าใจงบการเงินของงวดปัจจุบัน เมื่อกิจการมีการแก้ไขการนำเสนอหรือจัดประเภทรายการในงบ

การเงิน กิจกรรมต้องจัดประเภทรายการของจำนวนที่นำมาเปรียบเทียบใหม่ด้วย เว้นแต่การจัดประเภทใหม่ไม่สามารถทำได้ในทางปฏิบัติ เมื่อมีการจัดประเภทรายการของจำนวนที่นำมาเปรียบเทียบใหม่ กิจกรรมต้องเปิดเผยทุกข้อดังต่อไปนี้

- 1) ลักษณะของการจัดประเภทใหม่
- 2) จำนวนเงินของแต่ละรายการหรือแต่ละประเภทที่ถูกจัดประเภทใหม่
- 3) เหตุผลในการจัดประเภทใหม่

หากกิจการไม่สามารถทำได้ในทางปฏิบัติที่จะจัดประเภทรายการของจำนวนที่นำมาเปรียบเทียบใหม่ได้ กิจกรรมต้องเปิดเผยข้อมูลทุกข้อดังต่อไปนี้

- 1) เหตุผลที่ไม่สามารถจัดประเภทรายการใหม่ของจำนวนดังกล่าวได้
- 2) ลักษณะของรายการปรับปรุงหากมีการจัดประเภทรายการใหม่

8. ความสม่ำเสมอในการนำเสนอ

กิจการต้องนำเสนอและจัดประเภทรายการในงบการเงินในลักษณะเดียวกันในทุกงวด ยกเว้นกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

1) ภายหลังการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในลักษณะการดำเนินงานของกิจการหรือการทบทวนงบการเงินแล้วเป็นที่ชัดเจนว่าการนำเสนอและการจัดประเภทรายการในงบการเงินแบบใหม่จะทำให้การนำเสนอของงบการเงินมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงเกณฑ์การเลือกใช้และการปฏิบัติตามนโยบายการบัญชีที่กำหนดในมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 8 (ปรับปรุง 2552) เรื่องนโยบายการบัญชีที่การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชีและข้อผิดพลาด

- 2) มาตรฐานการรายงานทางการเงินกำหนดให้มีการเปลี่ยนแปลงการนำเสนอของงบการเงิน

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Bradshaw, et al (1999) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพกำไรและความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงินโดยตรวจสอบว่านักวิเคราะห์และผู้สอบบัญชีมีการแสดงและสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับกำไรที่มีคุณภาพต่ำไปยังนักลงทุนหรือไม่ โดยทำการวัดคุณภาพกำไรจากเทคนิคการคงค้างที่พัฒนาเพิ่มเติมจากงานวิจัยในอดีตของ Sloan (1996) โดยแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ การวัดรายการคง

ค้างจากเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital Accruals) และวัดรายการคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิ (Total Net Operating Accruals)

ตัวแบบที่ใช้ในการคำนวณรายการคงค้างแบ่งออกเป็น 2 ตัวแบบดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Accruals 1 (Working capital accruals)} &= \text{Increase in Accounts Receivable} \\ &+ \text{Increase in Inventory} \\ &+ \text{Decrease in Accounts Payable and Accrued} \\ &\quad \text{Liabilities} \\ &+ \text{Decrease in Income Taxes Accrued} \\ &+ \text{Increase (Decrease) in Assets (Liabilities) –} \\ &\quad \text{Other} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Accruals 2 (Total net operating accruals)} &= \text{Income Before Extraordinary Item – Net} \\ &\quad \text{Cash Flows from Operating Activities} \end{aligned}$$

เมื่อได้ค่ารายการคงค้างแล้วต้องหารด้วยสินทรัพย์รวมถัวเฉลี่ยเพื่อลดความแตกต่างในแต่ละบริษัท โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 3 แหล่งคือ ข้อมูลในงบการเงินจากฐานข้อมูล Compustatus ข้อมูลการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์ซึ่งเป็นข้อมูลสรุปทางสถิติจาก I/B/E/S และข้อมูลอัตราผลตอบแทนของหุ้นจาก CRSP ตั้งแต่ปี ค.ศ.1988 ถึงปี ค.ศ.1997 จำนวน 47,571 บริษัท ผลการศึกษาพบว่ากิจการที่มีรายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียนสูง โดยส่วนมากมักมีความเป็นไปได้ที่กำไรในเวลาต่อมาจะลดลง และมักมีการละเมิดไม่ปฏิบัติตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป นอกจากนี้ยังทำการตรวจสอบว่าข้อมูลเกี่ยวกับการลดลงของกำไรในเวลาต่อมาเป็นผลสะท้อนในการพยากรณ์กำไรของนักวิเคราะห์หรือไม่ และข้อมูลเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปสะท้อนอยู่ในการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่านักวิเคราะห์ทำการพยากรณ์ผิดพลาดมากในกิจการที่มีรายการคงค้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับการที่นักวิเคราะห์ละทิ้งหรือไม่ใส่ใจกับการคาดหมายว่ากำไรจะลดลงในเวลาต่อมาหากกิจการนั้นมีรายการคงค้างสูง (แสดงให้เห็นว่านักวิเคราะห์ไม่ได้สนใจรายการคงค้าง) ในขณะที่ผู้สอบบัญชีเองก็ไม่ได้ส่งสัญญาณเตือนในเรื่องการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปผ่านการแสดงความเห็นต่องบการเงิน

Chan, et al. (2002) ได้ศึกษาถึงคุณภาพกำไรจากผลตอบแทนจากหลักทรัพย์ โดยเชื่อว่าคุณภาพกำไรนั้นมีอิทธิพลที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาหุ้นอย่างมีสาระสำคัญ และวัด

คุณภาพกำไรจากรายการคงค้างของกิจการที่มีผลกับรายรับของกิจการซึ่งสามารถอธิบายการวัดมูลค่าของส่วนของผู้ถือหุ้นได้อีกด้วย จากการศึกษาพบว่า สาเหตุของการที่รายการคงค้างสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของราคาหุ้นได้นั้นเกิดจากปัจจัย 3 สาเหตุ ได้แก่ 1) มูลค่าของรายการคงค้างในปริมาณสูงทำให้ผู้ใช้งบการเงินอาจเกิดข้อสงสัยในพฤติกรรมกรรมการบริหารงานที่ผิดปกติของผู้บริหาร เช่น การรับรู้รายได้ที่สูงเกินจริงจากรายการคงค้าง 2) มูลค่าของรายการคงค้างอาจจะเป็นข้อบ่งชี้ถึงสัญญาณในความมั่นคงของกิจการจากการเกิดรายการคงค้างค่อนข้างมาก และ 3) รายการคงค้างอาจจะสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของกิจการเมื่อมองผ่านมุมมองของการเจริญเติบโตในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้เป็นอย่างดี จากงานวิจัยยังพบอีกว่า กำไรที่เกิดขึ้นจากรายการคงค้างแสดงจุดอ่อนของการสะท้อนการเจริญเติบโตของกิจการ ดังนั้น จากกรณีดังกล่าวจึงมักก่อให้เกิดการตกแต่งตัวเลขทางการบัญชีขึ้นอีกเพื่อให้เกิดคุณภาพของกำไร เมื่อศึกษาจากสมการรายการคงค้างตามวิธีเบดุลแล้วนั้น พบว่า รายการคงค้างปกติเป็นส่วนสำคัญในการพยากรณ์ผลตอบแทนของกิจการได้ดีกว่ารายการคงค้างพิเศษ

Schipper and Vincent (2003) ศึกษาเรื่องคุณภาพกำไรตามกรอบแนวคิดทางบัญชี (Conceptual Framework) โดยให้คำจำกัดความของกำไรตามความหมายของ Hicks (1939) คือ กำไรหมายถึง “ผลกำไรที่กิจการสามารถนำไปใช้ได้ใช้ในระหว่างงวด โดยทำให้กิจการสามารถรักษาระดับความมั่งคั่ง ณ วันปลายงวด เท่ากับฐานะเมื่อต้นงวด” และให้ความหมายของคุณภาพกำไรคือ “ระดับความสามารถของกำไรที่ได้จากรายงานการเงินที่สะท้อนความเป็นจริงของกำไรทางเศรษฐศาสตร์ โดยผู้บริหารต้องเลือกใช้นโยบายการบัญชีที่กำหนดในมาตรฐานการบัญชี เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินอย่างเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม สะท้อนเนื้อหาเชิงเศรษฐกิจมากกว่ารูปแบบทางกฎหมาย มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน และมีความสามารถเปรียบเทียบกันได้” จากผลการศึกษาของ Katherine Schipper และ Linda Vincent ได้สรุปว่า “คุณภาพกำไรคือ ข้อมูลกำไรที่มีลักษณะเชิงคุณภาพ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ความสามารถเปรียบเทียบกันได้ และความเชื่อถือได้ โดยที่ความเชื่อถือได้ประกอบด้วยข้อมูลกำไรต้องเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมสะท้อนเนื้อหาเชิงเศรษฐกิจของกิจการมากกว่ารูปแบบตามกฎหมาย” ซึ่งผลจากการศึกษานี้สรุปความหมายของคุณภาพกำไรสอดคล้องกับลักษณะเชิงคุณภาพของงบการเงินตามแม่บทการบัญชี (Accounting Framework) ที่กำหนดโดยสภาวิชาชีพบัญชีในพระ

บรมราชูปถัมภ์ กล่าวคือลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลในงบการเงินต้อง มีลักษณะความเข้าใจได้ ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ความเชื่อถือได้ และความสามารถเปรียบเทียบกันได้

Robinson, Munter, and Grant (2004) ได้อธิบายถึง การวัดคุณภาพกำไรโดยเปรียบเทียบ กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานซึ่งถือเป็นกำไรสุทธิตามเกณฑ์เงินสดกับกำไรสุทธิทางบัญชี หรือกำไรสุทธิตามเกณฑ์คงค้างคำนวณ ดังนี้

$$\frac{\text{กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน}}{\text{กำไรสุทธิ}} \quad (\text{เท่า})$$

อัตราส่วนนี้จะแสดงคุณภาพกำไรโดยมีหลักวิเคราะห์ว่าถ้าอัตราส่วนนี้มีค่าใกล้เคียง เท่ากับ หรือมากกว่า 1 แสดงว่าคุณภาพกำไรอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งตรงกับที่ วรศักดิ์ ทูมมานนท์ (2543 : 135) ได้กล่าวว่า ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Index) จะช่วยบ่งบอกว่าหากกิจการสามารถก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานได้ในจำนวนที่สูงพอๆ กับกำไรก็มีความเป็นไปได้ว่ากำไรนั้นจะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานอย่างแท้จริงและถือเป็นกำไรที่มีคุณภาพ ในทางกลับกันถ้ากระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีเครื่องหมายเป็นลบติดต่อกันหลายปี ในขณะที่กำไรสุทธิทางบัญชีมีเครื่องหมายเป็นบวกหรือมีกำไรสุทธิทางบัญชีสูงเกินกว่ากระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานติดต่อกันเป็นระยะเวลาสั้น กำไรมันถือว่าด้อยคุณภาพ

ภคสุนาท จิตมั่นชัยธรรม (2545) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพกำไรกับผลตอบแทนของหุ้น : การศึกษาจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับผลตอบแทนจากการลงทุนในหุ้นสามัญ รวมถึงองค์ประกอบของคุณภาพกำไรที่มีอิทธิพลในการอธิบายความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 214 บริษัท ระหว่างปี พ.ศ. 2540 -พ.ศ. 2544 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับผลตอบแทนของหุ้น ทั้งวิธีจัดกลุ่มหุ้นและการทดสอบสมการถดถอยภาคตัดขวาง โดยใช้การเปลี่ยนแปลงของมูลค่ารายการพึงรับพึงจ่ายเป็นตัวแทนในการวัดคุณภาพกำไร สามารถสรุปผลเบื้องต้นได้ว่า คุณภาพกำไรกับผลตอบแทนและผลตอบแทนเกินปกติจากการลงทุนในหุ้นสามัญไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญและเมื่อทำการศึกษาโดยสมการถดถอยภาคตัดขวางพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลในการอธิบายความสัมพันธ์ของผลตอบแทนและผลตอบแทนเกินปกติจากการลงทุนในหุ้นสามัญ ในช่วงเวลาหลังจากที่งบการเงินถูกเปิดเผยต่อสาธารณชนอย่างทั่วถึง คือ กำไรของกิจกรรมเท่านั้นขณะที่ตัวแปรอื่นได้แก่การเปลี่ยนแปลงของกำไร ไม่สามารถอธิบายผลตอบแทน

จากการลงทุนในหุ้นสามัญอย่างมีนัยสำคัญ ปราบฏการณนี้อาจอธิบายได้ว่า นักลงทุนให้ความสนใจเพียงกำไรของกิจการซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้น และอาจจะไม่ได้สนใจในข้อมูลส่วนอื่นๆของงบการเงินที่มีความซับซ้อนมากกว่ากำไรของกิจการที่ปรากฏ ทั้งนี้อาจจะกล่าวอ้างถึงข้อบ่งชี้ได้ว่าประสิทธิภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยังอยู่ในระดับต่ำ

ชอทิพ โกกิม (2547) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความแตกต่างของคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยปัจจัยที่นำมาศึกษาคือปัจจัยทางด้านขนาดของกิจการที่วัดจากมูลค่าของสินทรัพย์รวม อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (โครงสร้างเงินทุน) และประเภทกลุ่มอุตสาหกรรม โดยใช้ข้อมูลใน 4 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มวัสดุก่อสร้างและสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ.2538-2546 โดยแบ่งการศึกษาคุณภาพกำไรแบ่งออกเป็นสองตัวแบบ คือกำไรที่มีคุณภาพ วัดจากกำไรที่ใกล้เคียงกระแสเงินสด และกำไรที่มีคุณภาพ วัดจากรายการคงค้างที่มีคุณภาพ ตามแนวทางการศึกษาคุณภาพกำไรของ Hribar and Collins ในส่วนของ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามสมการถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพกำไรทั้งสองตัวแบบให้ข้อสรุปที่คล้ายคลึงกัน คือ ปัจจัยทางด้านขนาดของกิจการและประเภทกลุ่มอุตสาหกรรมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างของคุณภาพกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยทางด้านของอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (โครงสร้างเงินทุน) ไม่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างของคุณภาพกำไร

ทศลีญา สังขสุวรรณ(2548) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทลูกค้ำของกลุ่มบริษัทวิศดุก่อสร้างและเครื่องตกแต่งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทลูกค้ำในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ระยะสั้นคือ 1-2 ปี 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทลูกค้ำในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ระยะยาวคือ ตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป และ3) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของคุณภาพกำไรที่มีอิทธิพลในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีกับคุณภาพกำไรของบริษัทลูกค้ำ การศึกษาครั้งนี้ใช้รายการคงค้างเป็นตัวแทนในการวัดคุณภาพกำไร โดยสมมุติว่าผู้สอบบัญชีที่มีคุณภาพจะสามารถช่วยลดหรือขจัดรายการคงค้างที่ไม่เหมาะสมซึ่ง

กระทำโดยผู้บริหาร กล่าวคือ กำไรที่มีคุณภาพสูง หมายถึง กำไรสุทธิเกิดในช่วงเวลาที่สอดคล้องกับการเกิดของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มความสัมพันธ์ระยะสั้นระหว่างผู้สอบบัญชีกับบริษัทลูกค้ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายการคงค้าง เนื่องจากเมื่อผู้สอบบัญชีเข้าตรวจสอบกิจการใดในปีแรก ๆ นั้นมักเสนอให้กิจการตัดจำหน่ายรายการต่าง ๆ เช่น การหักค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์ ทำให้กิจการต้องบันทึกรายการคงค้างด้วยจำนวนที่สูงกว่าปกติแต่ในการศึกษานี้ไม่ได้ถือเป็นการตกแต่งกำไรแต่อย่างใด ส่วนกลุ่มความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างผู้สอบบัญชีกับบริษัทลูกค้ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับรายการคงค้างเนื่องจากผู้สอบบัญชีจะมีความรู้ความเข้าใจในธุรกิจของลูกค้ามากขึ้น และนำมาใช้พิจารณาในการลดหรือขจัดรายการคงค้างที่ไม่เหมาะสมออกไป จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบกิจการใดเป็นระยะเวลาสั้นนั้น ไม่ได้ทำให้ความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานลดลงแต่อย่างใด

ธนวัฒน์ เงินลิ้มและกุสุมา คำพิทักษ์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์คุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดขึ้นสนวนอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้เทคนิคของ Sloan (1999) ซึ่งจะศึกษาจากข้อมูลในงบการเงินในช่วงปี พ.ศ. 2546-2551 จำนวน 10 บริษัท ผลการศึกษาพบว่าบริษัทที่มีคุณภาพกำไรจากการประเมินด้วยวิธี Working capital accruals คิดเป็นร้อยละ 60 ของบริษัทในหมวดทั้งหมด และบริษัทที่มีคุณภาพกำไรซึ่งประเมินด้วยวิธี Total net operation accruals มีจำนวนร้อยละ 50 และผลการวัดระดับความสัมพันธ์ด้วยค่าสถิติ Pearson Correlation พบว่าการประเมินคุณภาพกำไรด้วยวิธี Working capital accruals ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับการประเมินคุณภาพกำไรด้วยวิธี Total net operation accruals ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

อิสริย์ โชวีวิวัฒนา (2552) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของคุณภาพกำไรและเงินปันผลตอบแทนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการวัดคุณภาพกำไรจากเงินปันผลตอบแทน ซึ่งอ้างอิงตามตัวแบบการวัดระดับความสัมพันธ์ของรายการคงค้างรวม โดยศึกษาเฉพาะบริษัทซึ่งจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้นกลุ่มสถาบันการเงินอันได้แก่ กลุ่มธนาคารพาณิชย์ กลุ่มบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และกลุ่มบริษัทประกันภัยและประกันชีวิต ตัวแทนของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมคัดเลือกจากค่าเฉลี่ยของเงินปันผลตอบแทน ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ประเภทอันได้แก่ (1) กิจการที่มีเงินปันผลตอบแทนในอัตราที่สูงที่สุด (2) กิจการที่มีเงินปันผลตอบแทนเท่ากับค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรม และ (3) กิจการที่มี

เงินปันผลตอบแทนต่ำที่สุดในอุตสาหกรรม ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จำเป็นจะต้องมีข้อมูลครบถ้วนและต่อเนื่อง โดยนับจากช่วงเวลาที่ใช้ในการศึกษาคือ ปี พ.ศ. 2546 ถึง ปี พ.ศ. 2550 นอกจากนี้ยังจำแนกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ประเภทใหญ่คือ อันได้แก่ (1) กลุ่มที่มีผู้บริหารเป็นบุคคลภายในครอบครัว และ (2) กลุ่มที่มีได้มีผู้บริหารเป็นบุคคลภายในครอบครัว งานวิจัยฉบับนี้ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ด้วยวิธี Stepwise ทั้งนี้วิธีการดังกล่าวสามารถช่วยแก้ปัญหาความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี จากการวิจัยพบว่า รายการคงค้างที่ควบคุมไม่ได้ รายการคงค้างที่ควบคุมได้ และตัวส่งสัญญาณถึงคุณภาพกำไรนั้น มีอิทธิพลอย่างเป็นสาระสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของรายการคงค้างรวมจริง จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ ทำให้ทราบว่าตัวแปรอิสระอันเกิดจากตัวแปรควบคุมตามแนวคิดดั้งเดิมนั้น เป็นไปตามข้อสรุปตามการปริทัศน์วรรณกรรมจริง โดยความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเชิงตามกัน และเงินปันผลตอบแทนมีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวส่งสัญญาณถึงคุณภาพกำไรจริงตามความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับรายการคงค้างรวม ทั้งนี้งานวิจัยฉบับนี้ได้ยืนยันถึงความสามารถของเงินปันผลตอบแทนในการเป็นตัวแทนของข้อบ่งชี้คุณภาพกำไรได้อย่างไม่มีปัญหาใด ๆ

อรุณี ศรีธราพิพัฒน์ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานและศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานระหว่างกลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก มีขอบเขตการศึกษาในช่วงปี พ.ศ.2544-2548 ผลการวิจัยพบว่า ในช่วงปีที่ศึกษานั้น ธนาคารที่มีอัตราส่วนวัดคุณภาพกำไรสูงกว่าอัตราส่วนเฉลี่ยของอุตสาหกรรมมีจำนวนร้อยละ 50 อัตราส่วนวัดผลตอบแทนที่เป็นเงินสดต่อสินทรัพย์รวมสูงกว่าอัตราส่วนเฉลี่ยของอุตสาหกรรมมีจำนวนร้อยละ 50 และอัตราส่วนกระแสเงินสดต่อรายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผลสูงกว่าอัตราส่วนเฉลี่ยของอุตสาหกรรมมีจำนวนร้อยละ 50 นอกจากนี้ยังพบว่าคุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนวัดคุณภาพกำไรไม่แตกต่างกันตามขนาดของธนาคารอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 อีกทั้งค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนวัดผลตอบแทนที่เป็นเงินสดต่อสินทรัพย์รวมก็ไม่แตกต่างกันตามขนาดของธนาคาร แต่ค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนกระแสเงินสดต่อรายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผลจะแตกต่างกันตามขนาดของธนาคารอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ชฎานุช คลังวิเชียร (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์คุณภาพกำไรของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาถึงการวิเคราะห์คุณภาพกำไรของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2) ศึกษาถึงความผันผวนขึ้นลงหรือความมีเสถียรภาพของกำไร (3) ศึกษาถึงความสามารถของกำไรในการสะท้อนกระแสเงินสดที่อยู่เบื้องหลังการเกิดกำไร (4) ศึกษาถึงความมีสหสัมพันธ์ระหว่างกำไรทางการบัญชีกับความเป็นจริงเชิงเศรษฐกิจ (5) ศึกษาถึงความระมัดระวังในการคำนวณกำไร โดยศึกษาจากการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มบริษัทผู้ผลิตและกลุ่มบริษัทตัวแทนจำหน่าย โดยเก็บข้อมูลจากรายงานของผู้สอบบัญชี งบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินในรายงานประจำปี พ.ศ.2549-2551 โดย เลือกกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 2 บริษัท หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพกำไร คือพิจารณาความถูกต้องของการแสดงมูลค่าจากงบการเงินในส่วนจากรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต งบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสดและหมายเหตุประกอบงบการเงิน การประเมินผลกระทบของนโยบายการบัญชี การประเมินฝ่ายบริหาร วัตถุประสงค์ความแปรปรวนและความเสี่ยง และใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนจากงบกระแสเงินสด ผลการวิเคราะห์ผลการศึกษาพบว่าคุณภาพกำไรของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์ในตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทยพบว่าส่วนใหญ่เป็นกำไรที่มีคุณภาพสูงกว่ากลุ่มบริษัทตัวแทนจำหน่ายซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของไพบุลย์ รอบคอบ (2545) ที่ศึกษาถึงการวิเคราะห์คุณภาพกำไรของธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งพบว่ากลุ่มบริษัทผู้ผลิตมีคุณภาพกำไรที่ดีกว่ากลุ่มบริษัทตัวแทนจำหน่ายและมีความสามารถในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่สามารถนำไปชำระหนี้สินนำไปลงทุนกลับในสินทรัพย์หรือนำไปจ่ายเงินปันผลได้ดีกว่ากลุ่มบริษัทตัวแทนจำหน่ายรวมถึงมีความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ยได้ดีกว่า จากการใช้เทคนิคการวิเคราะห์คุณภาพกำไรทั้ง 6 เทคนิคพบว่าบางเทคนิคส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร ด้านบวกแต่บางเทคนิคกลับให้ผลขัดแย้งโดยส่งผลกระทบต่อทางด้านลบต่อคุณภาพกำไรของธุรกิจซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ วชิโรบล ต่อจากหมื่น (2550) ที่พบว่าบางเทคนิคอาจแสดงผลว่ากำไรที่รายงานออกมาเป็นกำไรที่มีคุณภาพ แต่บางเทคนิคอาจแสดงผลว่ากำไรที่รายงานออกมาเป็นกำไรที่ไม่มีคุณภาพก็ได้ เช่น การใช้การวิเคราะห์ อัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นผลประกอบการและสภาพคล่องจากงบการเงินหรือการประเมินฝ่ายบริหารอาจจะแสดงอัตราส่วนที่ดี แต่ถ้าหากใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนจาก งบกระแสเงินสดซึ่งสะท้อนให้เห็น 2 สภาพคล่องของกระแสเงินสดอาจจะแสดงอัตราส่วนที่ไม่ดีก็ได้ หรืออัตราส่วนคุณภาพกำไรที่

บ่งบอกถึงความ แตกต่างระหว่างกระแสเงินสดจากการดำเนินงานกับกำไรที่ได้รายงานในงบกำไรขาดทุน

วิชญ์ ภูมิพานิช (2553) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยทางด้านคุณภาพของกำไรที่มีผลต่อการวัดผลการดำเนินงานด้วยเกณฑ์คงค้างของบริษัทที่จัดอยู่ในกลุ่ม SET50 ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมทั้งการหาความสัมพันธ์ของทั้งสองปัจจัย วิธีการศึกษาจัดทำโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของปัจจัยด้านคุณภาพกำไรและการวัดผลการดำเนินงานด้วยเกณฑ์คงค้าง รวมทั้งการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้งสอง โดยใช้งบการเงินรวมย้อนหลังเป็นระยะเวลา 5 ปี และจัดแบ่งการนำเสนอออกเป็นกลุ่มตามการจัดกลุ่มอุตสาหกรรมของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนด้านคุณภาพกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมบริการมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรจะมีค่าเฉลี่ยของผลการดำเนินงานด้วยเกณฑ์คงค้างสูงสุด ส่วนแนวโน้มค่าเฉลี่ยปัจจัยด้านคุณภาพกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์จะมีการเพิ่มขึ้นมากที่สุดและกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรจะมีแนวโน้มลดลงมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยด้านคุณภาพกำไรไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานด้วยเกณฑ์คงค้าง

วรภพ เสือพลาย (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของคุณภาพกำไรกับมูลค่าบริษัท ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินรวมประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ในระหว่างปี พ.ศ.2550 ถึงปี พ.ศ.2553 จำนวน 42 บริษัท 168 ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์คุณภาพกำไรด้วยวิธีคงค้างจากการดำเนินงานสุทธิรวมและทำการวิเคราะห์ข้อมูลบริษัทด้วยวิธี Tobin's Q นอกจากนี้ยังได้นำตัวแปรควบคุมอีก 2 ปัจจัยคือขนาดของกิจการที่วัดจากยอดขายรวมและโครงสร้างทุนที่วัดจากอัตราส่วนระหว่างหนี้สินที่มีภาระดอกเบี้ยต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ผลการศึกษาพบว่าคุณภาพกำไรไม่ส่งผลต่อมูลค่าบริษัท ที่เป็นเช่นนั้นเพราะอาจจะเป็นความแตกต่างของช่วงเวลาในการประเมิน กล่าวคือ การประเมินคุณภาพกำไรจะใช้ข้อมูลงบการเงินซึ่งเป็นข้อมูลจากในอดีต ในขณะที่มูลค่าของบริษัทโดยส่วนใหญ่มักจะทำการประเมินไปข้างหน้า จึงทำให้ผลที่ได้ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยในส่วนของตัวแปรควบคุมนั้น พบว่าขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับมูลค่าบริษัท และโครงสร้างทุนของกิจการที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับมูลค่าของบริษัท

ภณิดา สมบัติชัย และ อภิรดา สุทธิสานนท์ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐและธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากงบการเงิน รายงานประจำปีและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของ

สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐจำนวน 6 แห่งและธนาคารพาณิชย์จำนวน 14 แห่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2554 เทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพกำไร ได้แก่ การค้นหาสัญญาณเตือนภัย การประเมินผลกระทบจากนโยบายบัญชีที่กิจการใช้อยู่ การประเมินฝ่ายบริหาร การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน การใช้อัตราส่วนจากงบกระแสเงินสด และวัดความแปรปรวนของกำไรและความเสี่ยงจากการลงทุน ส่วนประสิทธิภาพในการดำเนินงานวิเคราะห์จากอัตราส่วนทางการเงิน ผลการวิจัยจากประชากรทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า ในการวิเคราะห์คุณภาพกำไรมี 3 เทคนิคส่งผลบวกต่อคุณภาพกำไร ได้แก่ การประเมินผลกระทบของนโยบายการบัญชีที่กิจการใช้ การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินและการวัดความแปรปรวนของกำไรและความเสี่ยงต่อการลงทุน ในขณะที่อีก 3 เทคนิคให้ผลขัดแย้งโดยส่งผลทางลบต่อคุณภาพกำไร ได้แก่ การค้นหาสัญญาณเตือนภัย การประเมินฝ่ายบริหารและการใช้อัตราส่วนจากงบกระแสเงินสด ส่วนการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงานพบว่า โดยรวมธนาคารมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่ดีแสดงให้เห็นว่าธนาคารมีความสามารถในการหาเงินสดจากการดำเนินงานได้มากเมื่อเทียบกับรายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผลและการลงทุนจากสินทรัพย์ ยกเว้นบางธนาคารในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและขนาดเล็กเท่านั้นที่มีแนวโน้มต่ำลง ส่วนค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดจำหน่ายที่มีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่มีแนวโน้มในด้านการลงทุนลดลง นอกจากนี้ยังพบว่าคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานแตกต่างกันตามขนาดของธนาคารพาณิชย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ศิริมา แก้วเกิด (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์พบว่า คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2555 ของกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารและกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์มีความผันผวนไม่สม่ำเสมอของแต่ละบริษัททั้งสองกลุ่มอุตสาหกรรมและการวิเคราะห์คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานแต่ละวิธีมีคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่มีความแตกต่างกัน กลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์จะมีความผันผวนมากกว่าอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งจากผลการประเมินราคาตลาดต่อกำไรสุทธิต่อหุ้น พบว่าราคาตลาดต่อกำไรสุทธิต่อหุ้นของอุตสาหกรรมอาหารมีมูลค่าสูงกว่าอุตสาหกรรมยานยนต์ และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรที่มีต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร โดยปัจจัยด้านคุณภาพกำไรประกอบด้วย QOE มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.308, p \leq .01$)

และประสิทธิภาพในการดำเนินงานประกอบด้วย ROI และ ROE มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.238, p \leq .01$, $r=0.174, p \leq .01$) และกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ โดยปัจจัยด้านคุณภาพกำไรประกอบด้วย PE มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.222, p \leq .01$)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าคุณภาพกำไรเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการที่กิจการใดมีคุณภาพกำไรสูงย่อมมีความเสี่ยงน้อย แต่ในการจะทำให้กิจการมีคุณภาพกำไรสูงนั้นย่อมเป็นเรื่องยาก เพราะกิจการเหล่านั้นต้องใช้ยึดหลักความระมัดระวังในการจัดทำงบการเงิน นอกจากคุณภาพกำไรแล้ว ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการก็ส่งผลกระทบต่องบการเงินที่ถูกนำเสนอด้วย ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรและระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่ยึดปฏิบัติตามหลักเกณฑ์คงค้างในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยขึ้น